

Slutrapport

Forskningsuppdrag ”Stärkt tidigt stöd i samverkan – i ytterstaden”

Perioden april 2017 – april 2021

Per Germundsson

2021-08-30

Innehåll

1. Inledning och disposition	3
2. Bakgrund	3
2.1 Stockholms stads projekt "Stärkt tidigt stöd i samverkan – ytterstaden" ...	3
2.2 Uppdrag om följeforskning och processtöd	3
2.3 Begreppet samverkan	4
2.4 Spindelverket	4
3. Material och metod	5
3.1 Respondenter	6
4. Resultatredovisning	7
4.1 Spindelmätning 5 och 6	7
4.1.1 Spindlar utifrån stadsdelsområden	7
4.1.2 Spindlar utifrån organisationstillhörighet	14
4.2 Utveckling över tid – Mätning 1-6	16
4.2.1 Alla stadsdelsområden	16
4.2.2 Mätning 1 och 6 – spridning per parameter	20
4.2.3 Verksamheternas medelvärde över tid.....	24
5. Projektledarens erfarenheter	26
6. Sammanfattning av resultat och erfarenheter	28
Referenser	31
Bilagor	32

1. Inledning och disposition

Denna rapport redovisar resultaten från sex mätningar av samverkansförutsättningarna i satsningen Stärkt tidigt stöd i samverkan (STIS) för sju stadsdelsförvaltningar i Stockholm under åren 2017 till 2021. Först tecknas bakgrunden till projektet, varefter mätverktyget Spindeln presenteras. I det följande avsnittet beskrivs material och metod. Därefter redovisas resultatet från de genomförda spindelmätningarna och de efterföljande diskussionerna. Projektledarens erfarenheter från projektet presenteras i rapportens näst sista avsnitt, och i det sista avsnittet redovisas en sammanfattning av resultat och erfarenheter.

2. Bakgrund

2.1 Stockholms stads projekt "Stärkt tidigt stöd i samverkan – ytterstaden"

År 2016 inrättade Stockholms stad en fond för sociala investeringar. Mot bakgrund av att antalet anmälningar om oro för barn som far illa hade ökat kraftigt till socialtjänsten under ett antal år, beviljades i den första utlysningen medel till det fyraåriga projektet "Stärkt tidigt stöd i samverkan". Socialtjänsten menade att förebyggande arbete och tidiga insatser behövde förstärkas i samverkan med andra myndigheter och civilsamhällesaktörer. Syftet med projektet, som beviljades medel i juni 2017, var att etablera ett förebyggande föräldraskapsstöd.

I fokus för satsningen stärkt tidigt stöd i samverkan (STIS) var att kunna erbjuda stöd tidigt i de områden i staden med de högsta ohälsotalen, störst andel av befolkningen som lever i social utsatthet, största andelen elever med låg måluppfyllelse i skolan, högst arbetslöshet, grävsta kriminaliteten, högst andel unga som varken studerar eller arbetar, flest föräldrar med litet socialt nätverk och där barnen har den sämsta språkutvecklingen (Gabrielsson, 2019).

Sju stadsdelsförvaltningar (Enskede-Årsta-Vantör, Farsta, Hässelby-Vällingby, Rinkeby-Kista, Skarpnäck, Skärholmen och Spånga-Tensta) har ingått i STIS och målgruppen har varit blivande föräldrar och föräldrar med barn i åldern 0-6 år. Främst har de berörda verksamheterna varit ytterstadens familjestödsenheter samt avdelningar för förskola, fritid och de öppna förskolorna. Bland samarbetsparterna återfinns även bl.a. barn- och mödrahälsovård inom respektive stadsdelsområde.

2.2 Uppdrag om följeforskning och processtöd

I juni 2019 tecknades ett avtal mellan Avdelningen för stadsövergripande social frågor i Stockholms stad och Malmö universitet om följeforskning och processtöd i arbetet med att stärka det tidiga stödet i samverkan. Syftet med processtödet var att de involverade aktörerna utifrån aktuell forskning fick en gemensam kunskapsbas kring samverkansprocessens grundläggande aspekter. Ansvarig för uppdraget var docent Per Germundsson vid Fakulteten för hälsa och samhälle, som även är författare till denna rapport. En förutsättning för arbetet var att det skulle genomföras i dialog med socialförvaltningen (kontaktperson Marianne Gabrielsson). Två mätningar av samverkansförutsättningarna, samt uppföljning och återkoppling i varje stadsdels arbetsgrupp (våren 2020 resp. våren 2021) ingick i uppdraget, liksom författande av en skriftlig rapport.

Avtalet var en fortsättning på två tidigare liknande uppdrag, vilka löpte över perioderna april 2017-april 2018 resp. maj 2018-maj 2019. Två rapporter från dessa uppdrag har lämnats till uppdragsgivaren. I vart och ett av de tre uppdragen har två mätningar av samverkansförutsättningarna i de medverkande stadsdelsförvaltningarna genomförts. I förevarande rapport benämns mätningarna som genomfördes i det första uppdraget *mätning 1* resp. *mätning 2*, och de som genomfördes i det andra uppdraget *mätning 3* resp. *mätning 4*. De mätningar som genomförts i det senaste uppdraget benämns *mätning 5* resp. *mätning 6*.

2.3 Begreppet samverkan

Samverkan är ett centralt begrepp i såväl STIS-arbetet som i uppdraget om följeforskning. Emellertid finns ingen entydig och gemensam definition av begreppet. Samverkan kan uppfattas på olika sätt beroende på sammanhang och individuella erfarenheter. En definition av samverkan är "medvetna målinriktade handlingar som utförs tillsammans med andra i en klart avgränsad grupp avseende ett definierat problem och syfte" (Danermark, 2003, s. 15). En liknande definition återfinns i Socialstyrelsens termbank, där samverkan beskrivs som "övergripande gemensamt handlande på organisatoriskt plan för ett visst syfte". I en anmärkning skriver Socialstyrelsen att samverkan kan ske inom och mellan t.ex. enheter, myndigheter och samhällsaktörer och t.ex. gälla aktivt utbyte av information eller att planera gemensamma aktiviteter.

I forskningsuppdraget har det teoretiska ramverket kring samverkan utgått från en analysmodell bestående av mekanismer kategoriserade i tre dimensioner av samverkan, vilka uppfattas som främjande eller hindrande för samverkan (Danermark & Kullberg, 1999; Danermark, 2003; Germundsson, 2015). De tre dimensionerna är viktiga, men på olika sätt. Den första dimensionen rör de *regelverk* som de olika aktörerna är underkastade. Dimensionen innefattar såväl lagstiftning som interna och externa regelverk. Regelverk och lagstiftning syftar till att sätta ramar för verksamheten. Ur ett samverkansperspektiv påverkas arbetet av såväl formella som informella regler och de kan utgöra hinder för möjligheterna att interagera med andra aktörer. Den andra dimensionen handlar om *organisation*; hur såväl samverkan som de olika parterna är organiserade. På vilket sätt en verksamhet organiseras är beroende av verksamhetens art och uppdrag – organisationen görs så att den bäst harmonierar med verksamhetens krav. Organisationsformen är inte alltid ett hinder för samverkan, men exempelvis kan bristande flexibilitet inom en verksamhet göra det svårt att anpassa sig till en effektiv organisering ur ett samverkansperspektiv. Ett annat exempel är skillnader i ekonomistyrningen. Den tredje dimensionen rör parternas *synsätt och kunskap*. Inom ramen för en verksamhet utvecklas ofta gemensamma synsätt och kunskaper om det som samverkan handlar om. Vid samverkan interagerar individer med förankring i olika professioner och organisationer. I det fall parterna har gemensamma synsätt eller upplever att synsätten kompletterar varandra brukar inte problem uppstå, något som emellertid kan vara fallet om de är konkurrerande eller på annat sätt kommer i konflikt med varandra. Ett sådant exempel är om man är oense kring hur målgruppen ska definieras och karaktäriseras.

2.4 Spindelverket

De tre dimensionerna *regelverk*, *organisation* och *synsätt*, har varit vägledande för utvecklingen av ett verktyg (Spindel) som använts i uppdraget. Verktyget är grundat i teoretisk och empirisk erfarenhet inom samverkansfältet och ger möjlighet att få en överblick över hur samverkan gestaltar sig i ett processperspektiv. Det är alltså processen, inte effekter av samverkan för de man samverkar

om, som är i fokus. Ur ett mer omfattande frågeformulär, som tidigare tagits fram i syfte att förse forskarna med data kring hur samverkan utvecklas (Danermark, Englund & Germundsson, 2013), hämtades ett mindre antal mekanismer som tycktes påverka samverkan oavsett vad samverkan avsåg. Dessa sju s.k. generiska mekanismer var också av det slag som gick att påverka av de involverade aktörerna och de utgör basen för spindelverktyget. Förutom dessa mekanismer framkom det i de studerade samverkansprocesserna att kontextuella förhållanden påverkade hur samverkan utvecklades. Därför lämnades två parametrar öppna i verktyget för att definieras av de involverade parterna själva (Danermark & Germundsson, 2013). Verktyget har använts i flera processtödjande projekt kring samverkan och det föreligger god kunskap kring hur det fungerar och vilka förväntningar man kan ha på det.

De sju generiska parametrar som ingår i spindelverktyget är:

1. Tillgång till resurser för samverkan (t.ex. tid, finansiella medel)
2. Ledningens stöd och engagemang
3. Andra parter engagemang
4. Samsyn kring arbetsätt
5. Kunskap om samverkanspartner
6. Parternas regelverk harmonierar
7. Informationsflödet mellan parterna

Tillsammans med representanter från de involverade stadsdelsområdena samt från Socialförvaltningen identifierades två kompletterande parametrar: *brukarnas möjlighet att påverka det stöd de får och det tidiga stödet till barn och föräldrar är idag*. Svartalternativen till samtliga parametrar var: *mycket bra, bra, varken bra eller dåligt, dåligt* respektive *mycket dåligt*. Förutom dessa fasta svartalternativ gavs möjlighet att komplettera med egna kommentarer.

Resultaten från mätningarna presenteras i s.k. spindeldiagram (se avsnittet Resultatredovisning, nedan) som ger deltagarna en indikation på vilka parametrar i samverkansprocessen som fungerar bra och vilka som upplevs som mer problematiska. Erfarenheter från tidigare samverkansprojekt visar att verktyget har medverkat till ett ökat engagemang för samverkan hos de involverade parterna och att resultaten kunnat vara vägledande för vilka frågor som ska prioriteras för att förbättra samverkan. Spindeldiagrammen har även fungerat som konkreta underlag för diskussioner kring parternas upplevelser av samverkansprocessens utveckling över tid.

3. Material och metod

Under uppdragsperioden har två mätningar av samverkansförutsättningarna genomförts i varje stadsdelsgrupp. Den första mätningen genomfördes under mars 2020 och den nästkommande under februari 2021. Datainsamlingen genomfördes i samarbete med särskilt utsedda spindelansvariga i de sju stadsdelsområdena. Vid båda dessa mätningar, liksom vid de fyra föregående, följdes samma upplägg:

- Underlag sändes ut till spindelansvariga
- Insamling av data via enkät samt lokal samling/diskussion i arbetsgrupperna (inom resp. stadsdel)

- Allt underlag (spindelmätning och sammanfattning av diskussion) sändes till forskaren
- Resultatsammanställning
- Återkoppling (grupp samlades i respektive stadsdelsområde) varvid såväl forskare som representant från Socialförvaltningen (projektledaren) deltog

Data samlades in genom att en enkät innehållande sammanlagt nio frågor (se sid. 5) samt möjlighet till egna kommentarer besvarades av personer inom de respektive arbetsgrupperna i de olika stadsdelsområdena. Enkäten besvarades individuellt och svaren skulle relateras till samverkan i ytterstadens satsning att stärka det tidiga stödet till barn och föräldrar i samverkan. Uppföljning och återkoppling till projektgrupperna i de respektive stadsdelsområdena har gjorts i form av skriftlig redovisning och digital videokonferens efter varje mätning.

3.1 Respondenter

Vid mätning 5 var antalet respondenter 116 och vid mätning 6 var antalet 109. Olika antal respondenter vid de båda mätningarna visar att det inte är exakt samma respondenter vid båda mätillfällena, däremot är grupperna överlappande (dvs. vissa personer har svarat vid båda mätillfällena). Respondenternas organisatoriska hemvist var: barnmorskemottagning (BMM), barnvårdscentral (BVC), socialtjänsten samt öppna förskolan/förskola. Fördelningen av antalet respondenter från de olika parterna redovisas i tabell 1 och 2 (nedan). I tabell 3 redovisas antal respondenter utifrån stadsdelsområdestillhörighet. Därutöver genomfördes en intervju med projektledaren för projektet i syfte att även samla in erfarenheter ur Stockholm stads perspektiv.

Tabell 1. Antal respondenter utifrån organisationstillhörighet vid mätning 5.

Mätning 5	Antal respondenter
Barnmorskemottagning	24
Barnvårdscentral	33
Socialtjänsten	22
Öppna förskolan/förskola	33
Ej angivit organisationstillhörighet	4
SUMMA	116

Tabell 2. Antal respondenter utifrån organisationstillhörighet vid mätning 6.

Mätning 6	Antal respondenter
Barnmorskemottagning	13
Barnvårdscentral	32
Socialtjänsten	23
Öppna förskolan/förskola	41
SUMMA	109

Tabell 3. Antal respondenter utifrån stadsdelsområdestillhörighet vid mätning 5 och 6.

Stadsdelsområde	Mätning 5	Mätning 6
Enskede-Årsta-Vantör	19	24
Farsta	19	16
Hässelby-Vällingby	14	16
Skarpnäck	15	8
Skärholmen	18	14
Rinkeby-Kista	21	25
Spånga-Tensta	10	6

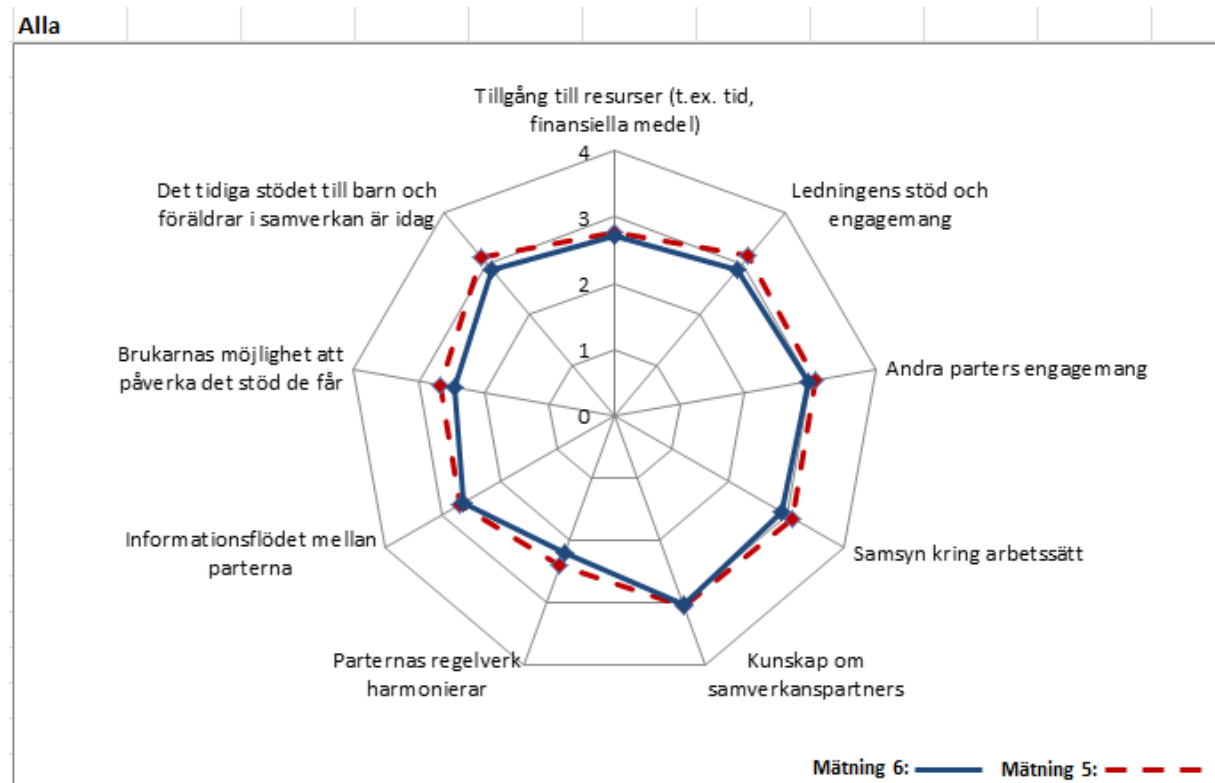
4. Resultatredovisning

Resultatredovisningen är indelad i två avsnitt. I det första redovisas resultat från mätning 5 och 6. Här presenteras inledningsvis resultat utifrån de respektive stadsdelsområdena, och därpå utifrån organisationstillhörighet. I det andra avsnittet görs en redovisning av utvecklingen under projektets hela tidsperiod, dvs. från mätning 1 till 6.

4.1 Spindelmätning 5 och 6

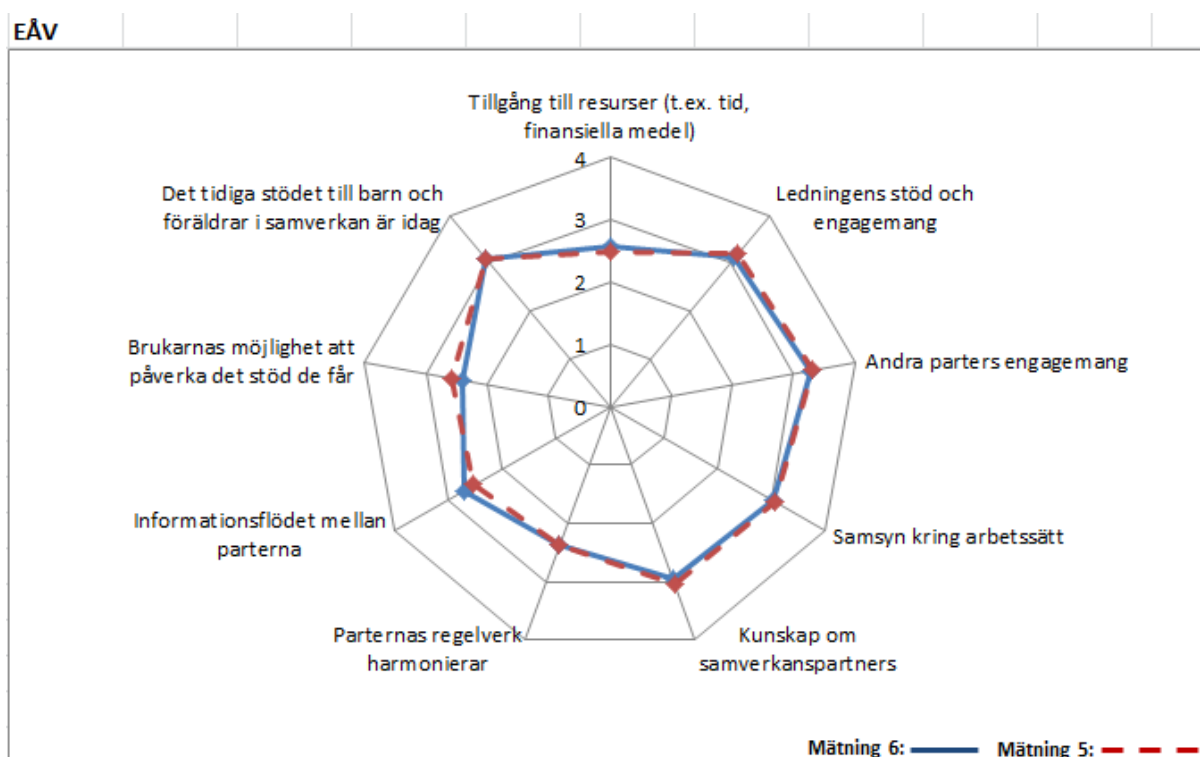
4.1.1 Spindlar utifrån stadsdelsområde

Figur 1 (nedan) redovisar det sammantagna resultatet från alla stadsdelsområden vid både den femte och den sjätte mätningen. I diagrammet har de olika svarsalternativen (*mycket bra, bra, varken bra eller dåligt, dåligt* respektive *mycket dåligt*) erhållit siffrvärden (4, 3, 2, 1 respektive 0) varefter ett medelvärde för varje frågeställning räknats fram. Det innebär exempelvis att om alla respondenter hade svarat "mycket bra" på en frågeställning blir medelvärdet fyra, och markeringen placeras längst ut i diagrammet. Omvänt innebär det att om alla respondenter svarat "mycket dåligt" hamnar markeringen för frågan längst in mot mitten (värde 0) i diagrammet. De olika värdena binds samman med en linje i syfte att ge en visuell och överskådlig beskrivning av hur respondenterna samlat uppfattar att samverkan gestaltar sig vid dessa tillfällen. Eftersom ett högre medelvärde på de olika frågeställningarna innebär att linjen kryper längre ut från mitten i diagrammet kan området utanför linjen uppfattas som möjliga för förbättringar i samverkansarbetet. Samma princip för redovisning gäller för samtliga figurer innehållande spindeldiagram i rapporten.

Figur 1. Diagram över mätning 5 och 6 i samtliga stadsdelsområden.

Av diagrammet (figur 1, ovan) framgår att värdena på samtliga parametrar är oförändrade eller har försämrats något mellan mätning 5 och 6. Bland de parametrar som tidigare hade ett värde strax över 3 (vilket motsvarar "bra"), men som nu ligger strax under återfinns *ledningens stöd och engagemang* och *samsyn kring arbetssätt*. Även de båda lokalt definierade parametrarna om *brukarnas möjlighet att påverka det stöd de får* samt *det tidiga stödet till barn och föräldrar i samverkan* har lägre värden vid mätning 6. Att det sammantagna medelvärdet för alla ingående parametrar sjunkit under mätperioden framgår även av figur 11 (se sid. 17). Generellt kan sägas att dessa försämringar av förutsättningarna för samverkan av flera av de involverade parterna huvudsakligen tillskrivs covid-19-pandemin. De förändringar i arbetsförhållanden och arbetssätt som blivit en följd av pandemin har inte gynnat utvecklingen av samverkan. Vi ska återkomma kring dessa frågor senare i resultatredovisningen.

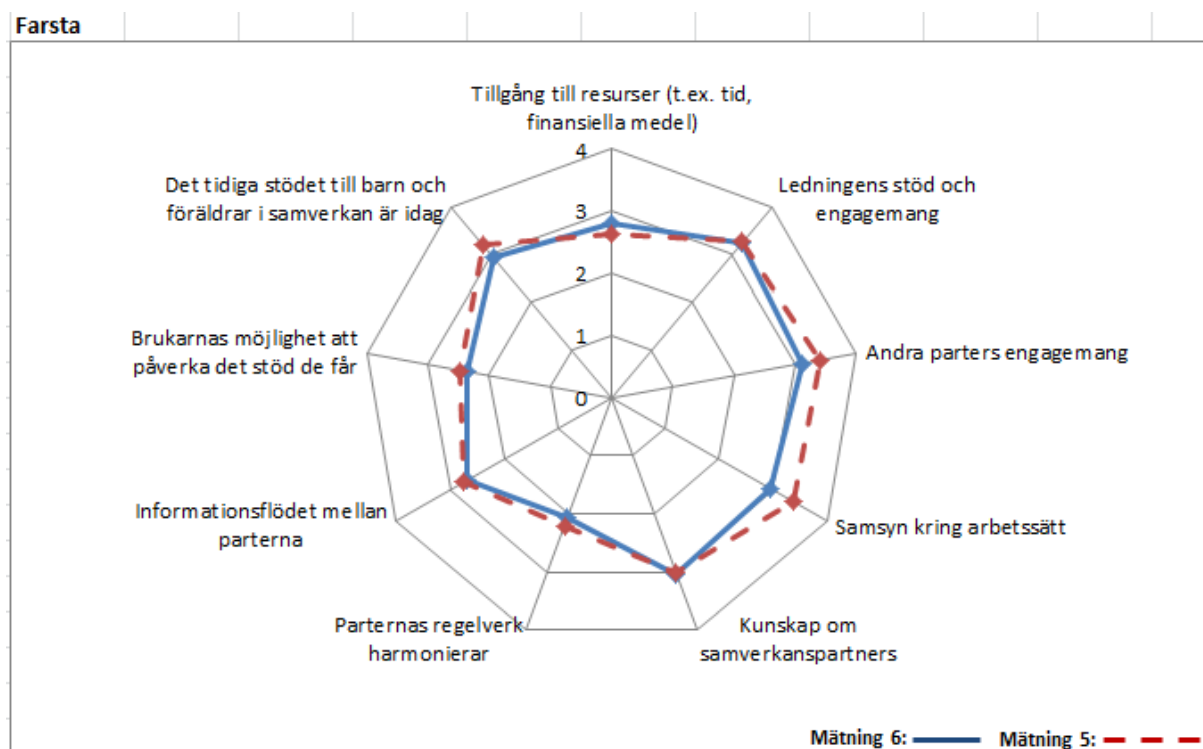

Figur 2. Diagram över mätning 5 och 6 i Enskede-Årsta-Vantör.

När det gäller bedömningen av samverkansförutsättningarna följer utvecklingen i Enskede-Årsta-Vantör (figur 2) samma mönster som den sammantagna bilden för alla stadsdelsområden. Här är de allra flesta värdena oförändrade, och det högsta värdet återfinns för *andra parter engagemang*. Även här görs bedömningen att brukarnas *möjligheter att påverka det stöd de får* minskat något. I stadsdelsområdet har emellertid ett värde förbättrats under perioden; *informationsflödet mellan parterna* bedöms ha ökat i viss utsträckning. Resultatet från mätningarna diskuterades i arbetsgruppen. Här framkom bl.a. att en orsak till att värdet för parametern *tillgång till resurser* hålls nere är brist på tid, t.ex. för att fördjupa sig i olika frågor.

Under den efterföljande återkopplingen tillsammans med forskaren uttryckte deltagarna i mötet viss förvåning över att pandemin inte påverkat samverkansförutsättningarna ännu mer. Övergången till

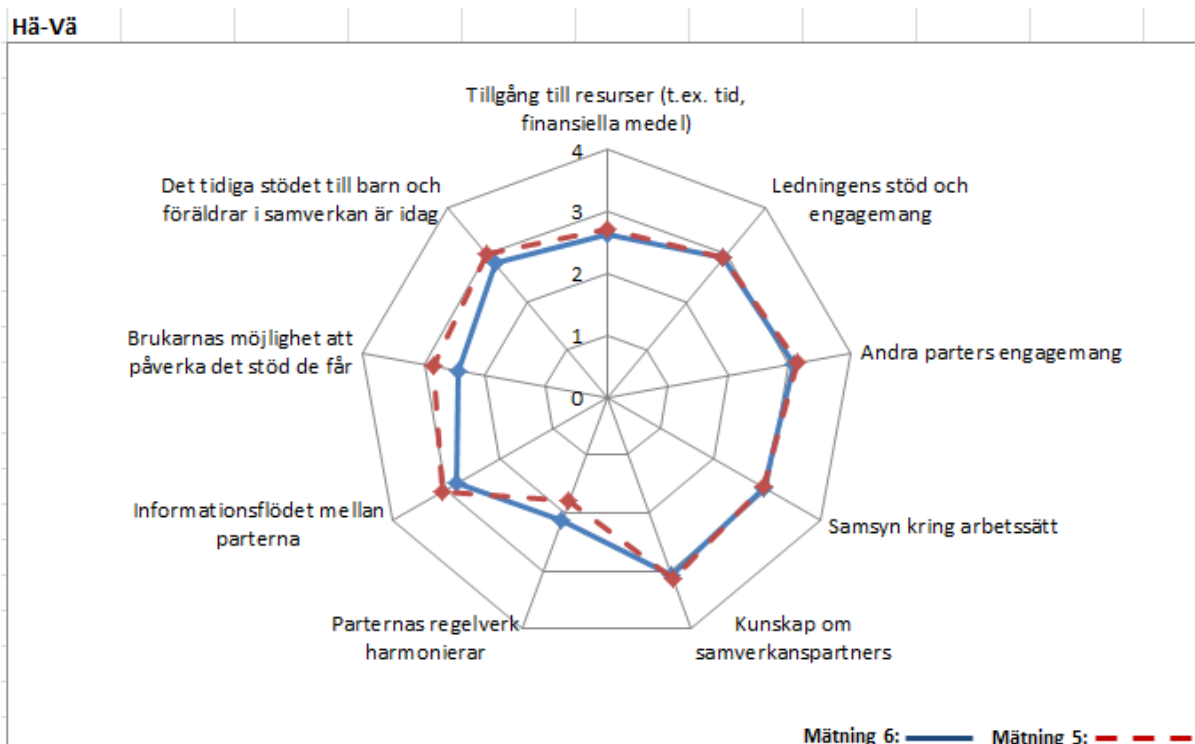
att kommunicera och umgås mer via digitala verktyg upplevs inte ha gått helt smärtfritt. Man missar mycket i kontakten med barn och föräldrar, men även mellan personal är det krångligt. Inte minst saknar man att ses och ha en mer personlig dialog.

Figur 3. Diagram över mätning 5 och 6 i Farsta.

I Farsta är det värdena för de båda parametrarna *andra parter engagemang* och *samsyn kring arbetssätt* som sjunkit mest (figur 3). Det ska dock noteras att det sker från höga värden vid mätning 5. Även om *det tidiga stödet till barn och föräldrar i samverkan* också sjunkit något görs ändå bedömningen att det idag fungerar bra (värde 3). Värdet för *tillgång till resurser* har förbättrats något. Däremot är värdet för hur *parternas regelverk harmonierar* det lägsta bland parametrarna i Farsta (värde 2). Samma förhållande gäller för de allra flesta av de övriga stadsdelsområdena. Det är en parameter som de involverade parterna har liten möjlighet att påverka själva, och att det finns skillnader i regelverken är inte så förvånande med tanke på parternas olika verksamheter och uppdrag. En kommentar i enkäten ger uttryck för problem med att samverka i en tvärprofessionell samverkansgrupp. Som anledning till det anges bl.a. att såväl personal från socialtjänsten som från regionen inte kunnat delta pga. olika regelverk kring digitala möten.

Vid återkopplingen och diskussionen kring stadsdelsområdets spindeldiagram kommenterades det goda resultatet för *ledningens stöd och engagemang*. Här konstaterades att man svarat utifrån de närmaste cheferna, och att man är nöjda med dem och att de är engagerade i arbetet även under pandemin.

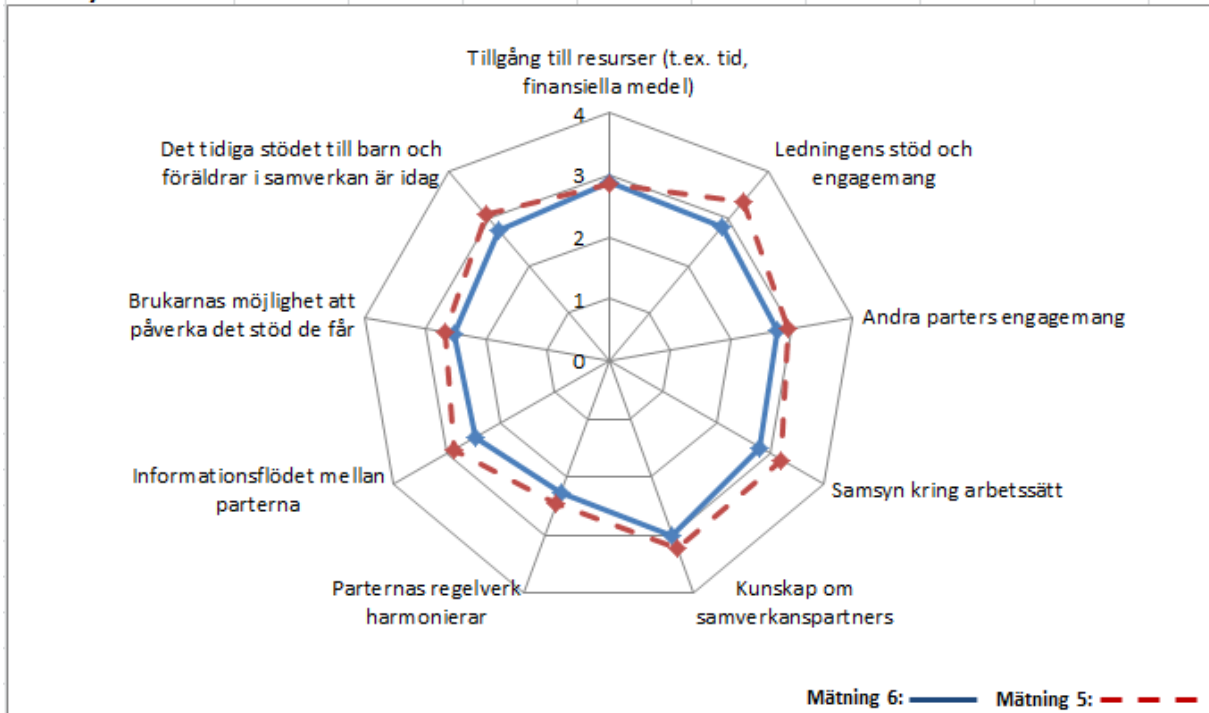

Figur 4. Diagram över mätning 5 och 6 i Hässelby-Vällingby.

Flera parametrar har samma värde vid den femte och den sjätte mätningen i Hässelby-Vällingby (figur 4). Till skillnad från i Farsta upplevs här att de *andra parternas engagemang* ligger kvar på samma nivå. Emellertid är det ett medelvärde och upplevelsen av engagemang från andra parter varierar mellan olika parter. En av respondenterna uppgav sig kunna svara både bra och dåligt, och att det även kan skilja på olika nivåer i samma enhet. Vid arbetsgruppens reflektioner över spindeln konstateras att graden av engagemang påverkas av hög arbetsbelastning, vilket i sin tur påverkar vilka frågor som ska tas upp t.ex. vid ett APT.

Vid mätning fem var det sammantagna värdet för *hur parternas regelverk harmonierar* relativt lågt, men har förbättrats något under perioden. En anledning till det antogs vara att man efter hand fått en större förståelse för varandra och andra parter förutsättningar. Även i Hässelby-Vällingby upplevdes covid-19-pandemin ha påverkat allt arbete under året. Inte minst framhölls att öppna förskolans arbete påverkats i stor utsträckning. Såväl värdet för *brukarnas möjlighet att påverka det stöd de får* som *informationsflödet mellan parterna* har sjunkit under mätperioden.

Rinkeby-Kista

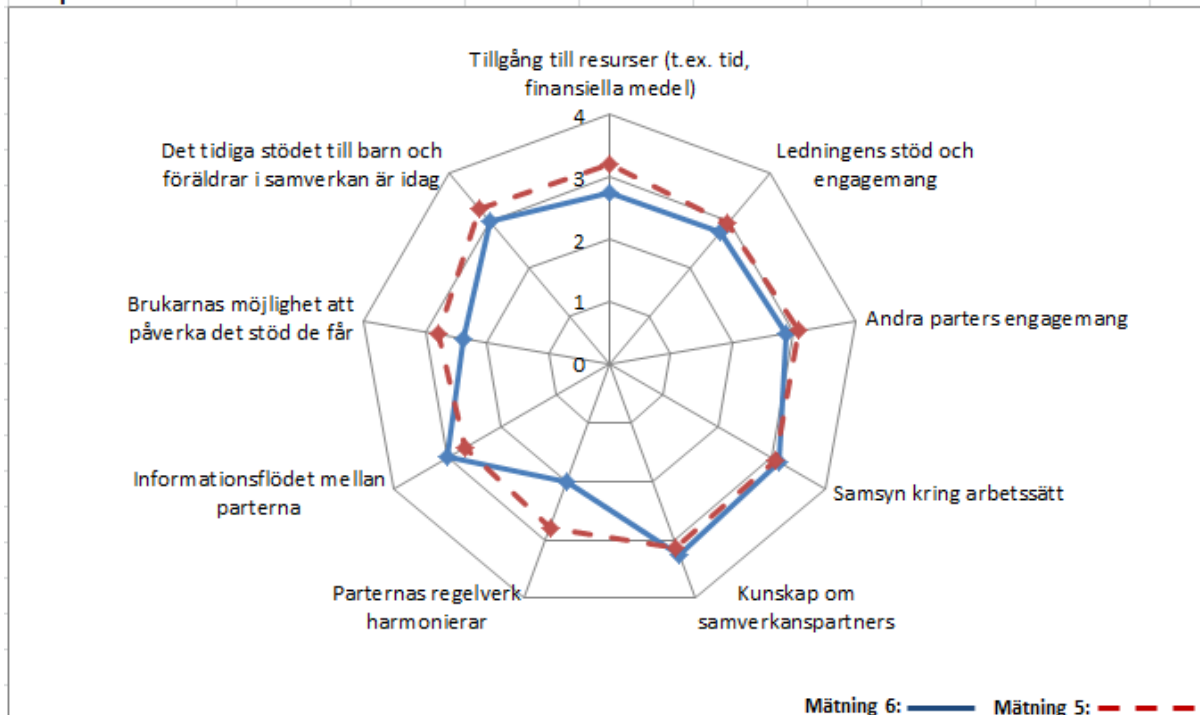

Figur 5. Diagram över mätning 5 och 6 i Rinkeby-Kista.

Så gott som samtliga parametrar kring förutsättningar för samverkan har sjunkit i varierande grad i Rinkeby-Kista (figur 5). Endast parametern *tillgång till resurser* är oförändrad mellan mätning 5 och 6. Störst minskning har skett angående *ledningens stöd och engagemang* och *informationsflödet mellan parterna*. En av anledningarna till förändringen i ledningens stöd och engagemang kan antas hänga samman med en kommentar i enkäten där en respondent uppgav att chefsbyten, personalbyten och pandemi lett till behov av "en omstart så alla är med på banan". En av de svarande ansåg att samarbetet förändrats pga. pandemin och att parterna har olika regelverk och syn på hur man säkert kan möta familjerna. Detta har påverkat arbetet negativt och resulterat i att föräldrarna inte har kunnat erbjudas samma stöd som de tidigare fått.

Under den efterföljande återkopplingen kring resultaten från den senaste spindelmätning lyftes att en hel del arbete i samverkan trots allt fungerat bra och att det finns en vilja och ett intresse för att det ska fungera. En möjlig koppling mellan försämrade värden för *informationsflödet mellan parterna* och *andra parter engagemang* som framkom i diskussionerna var att om man inte får information så "fantiserar man fram saker", vilket t.ex. kan vara att andra parter inte är intresserade eller engagerade.

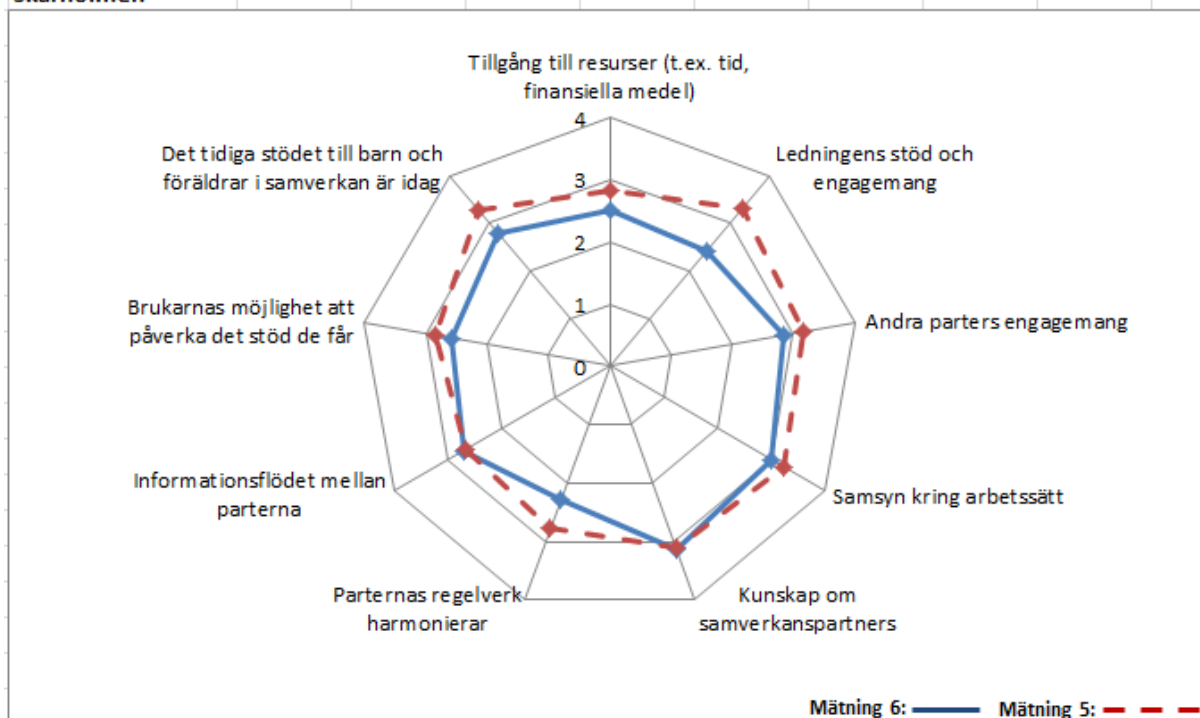
Skarpnäck

Figur 6. Diagram över mätning 3 och 4 i Skarpnäck.

I Skarpnäck har sex parametrar erhållit försämrade värden under perioden, medan tre parametrar i varierande grad fått bättre värden (figur 6). Särskilt gäller detta det förbättrade värdet för *informationsflödet mellan parterna*, något som stadsdelsområdet är ensamt om. Ingen enskild påverkansfaktor lyfts fram under diskussionerna, men dels framhålls att arbetsgruppen varit stabil och att lokalen Vindsnurran där stöd erbjuds, varit en framgångsfaktor som gjort att man kunnat ses otvunget och spontant. Även goda möjligheter att kommunicera digitalt lyfts fram. Inte heller till det försämrade värdet för hur *parternas regelverk harmonierar* anges någon särskild påverkansfaktor. Emellertid kan konstateras att värdet vid mättillfälle 5 var ovanligt högt, varför sänkningen av värdet till ett som ligger närmare det samantagna värdet för samtliga stadsdelsområden (jfr. figur 1) upplevs som särskilt stort. I fråga om stödet till föräldrarna uppger en av respondenterna att det föräldraskapsstöd som finns idag går på sparlåga, men att det kan komma igång igen så snart smittorisken sjunker. Under återkopplingen kring spindelresultaten lyfts även fram att pandemin påverkat olika parter i olika stor utsträckning. Exempelvis har det varit ansträngande för BVC, som haft öppet men med mängder av restriktioner. Det har varit annorlunda för verksamheter som haft större möjligheter till att gå över till digitala möten.

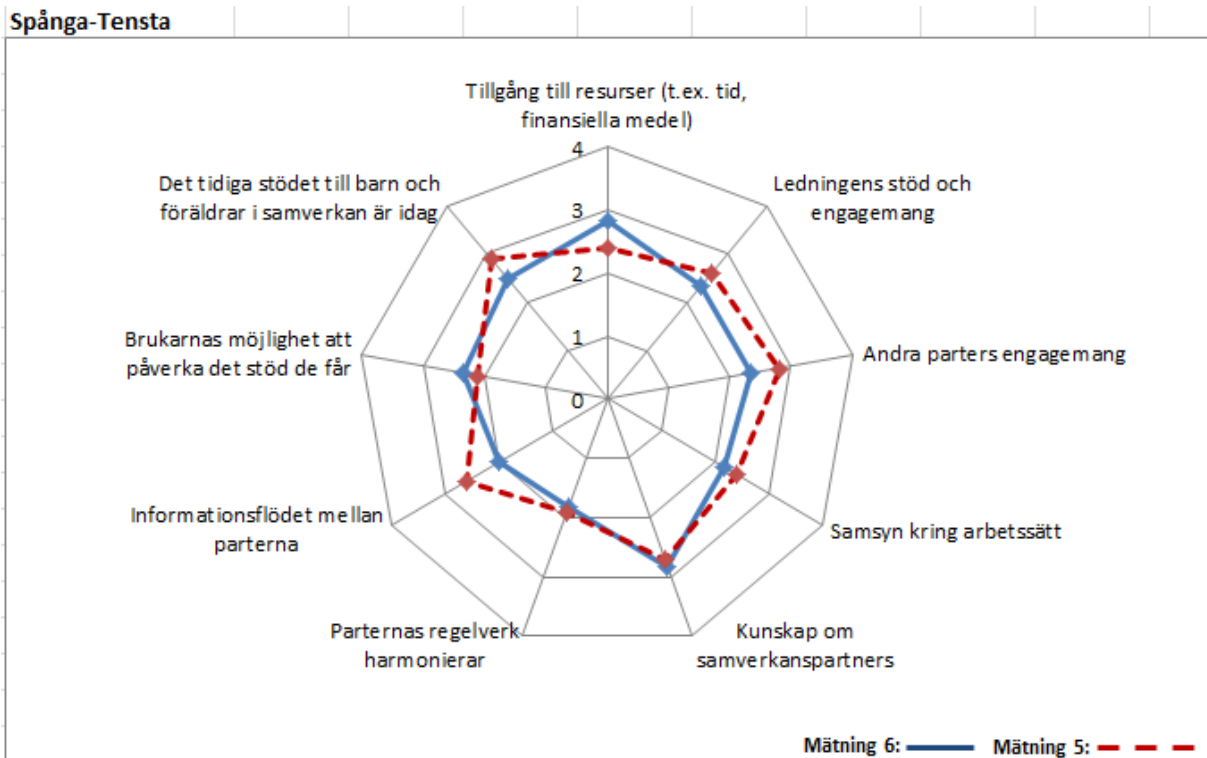
Skärholmen

Figur 7. Diagram över mätning 5 och 6 i Skärholmen.

Såväl *informationsflödet mellan parterna* som *kunskap om samverkanspartners* har oförändrade värden över mätperioden i Skärholmen (figur 7). För övriga parametrar har värdena försämrats. Liksom för Skarpnäck har värdet för *parternas regelverk harmonierar* sjunkit. Vid den femte mätningen diskuterades att största andelen respondenter arbetade i regionen och att resultatet möjligen sett annorlunda ifall större andel från staden svarat. Vid en jämförelse mellan de båda mättillfällena visar det sig att en större andel personer som är anställda i staden deltagit i den senaste mätningen. Det tyder på att i Skärholmen anser de personer som är anställda av staden i mindre utsträckning än de som är anställda av regionen att *parternas regelverk harmonierar*.

Den parameter vars värde har försämrats mest är *ledningens stöd och engagemang*. Bland kommentarerna i enkäterna framkommer att chefsbyten och omorganisationer påverkat samverkansarbetet negativt. En av respondenterna menar att STIS-arbetet bortprioriterats pga. covid-19-pandemin, men även beroende på chefsbyten och att mycket tid gått åt till att omorganisationen kring verksamheterna ska falla på plats. Under diskussionen kring spindelresultatet lyftes även att verksamheterna under perioden haft fokus främst på kärnverksamheten och att samverkansfrågor inte drivits på samma sätt som tidigare.

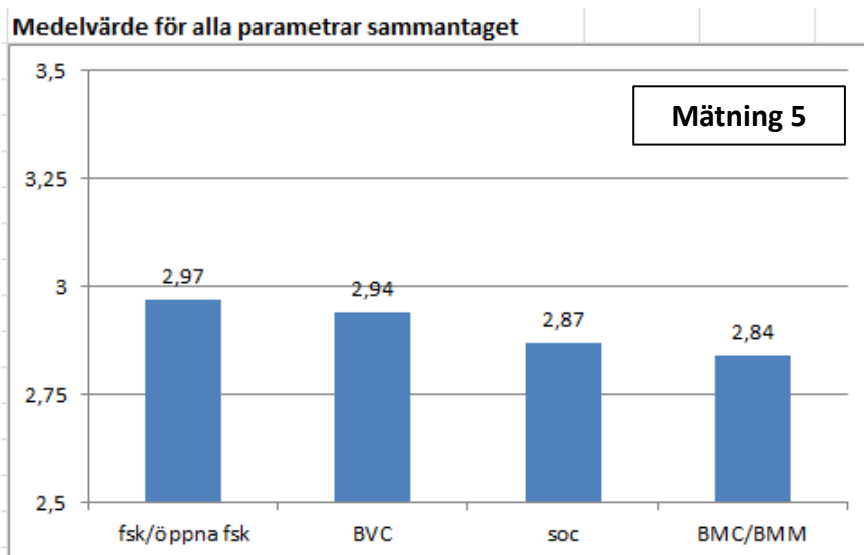

Figur 8. Diagram över mätning 5 och 6 i Spånga-Tensta.

Även i Spånga-Tensta har värdena för flera parametrar, som *ledningens stöd och engagemang* och *andra parter engagemang*, försämrats (figur 8). I en kommentar i enkäten sammanfattade en av respondenterna möjligheten att bedöma samverkansförutsättningarna: "Mycket svårt att svara på en del frågor beroende på pandemin, det som fungerade innan fungerar ju inte idag". Angående parametern *ledningens stöd och engagemang* påpekades under den efterföljande diskussionen att pandemin medfört restriktioner kring chefers möjligheter att finnas på plats, vilket påverkat verksamheten genom exempelvis inställda planeringsaktiviteter. Under diskussionen underströks att olika verksamheter påverkas på olika sätt av pandemin och att det sammantaget påverkar samverkansprocessen. Inte minst framhölls att perioden varit betungande för BVC. Det *försämrade informationsflödet mellan parterna* tillskrivs till stor del tekniksvårigheter och det förhållande att en del personer arbetar på plats medan andra arbetar på distans. Att värdet för *tillgång till resurser* förbättrats kommenterades med att till vissa aspekter, som inspirationsdag och planeringsdag, har resurser varit tillgängliga.

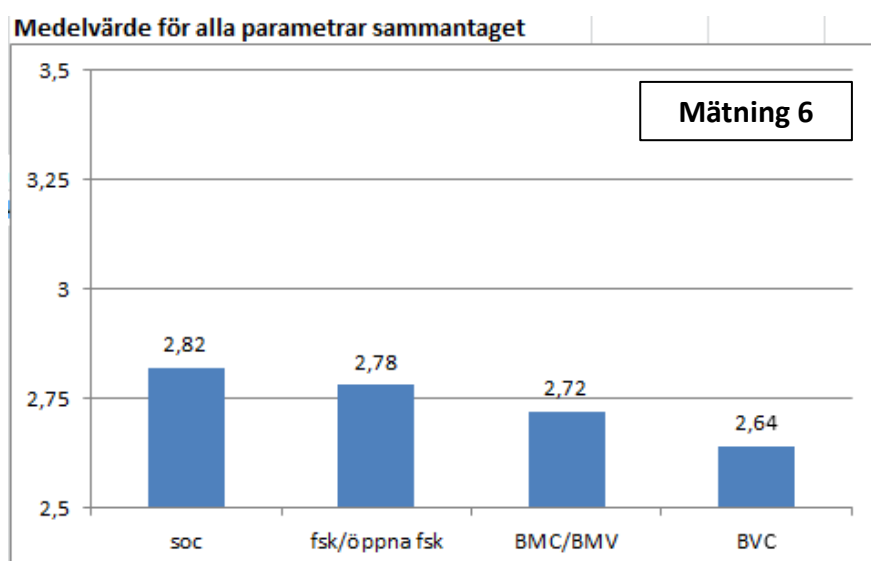
4.1.2 Spindlar utifrån organisationstillhörighet

Stapeldiagrammen (figur 9 och 10) redovisar det sammantagna medelvärdet för alla respondenter från alla stadsdelsområden, uppdelat efter organisationstillhörighet. Det är därmed inte något värde för spridning som redovisas – jämförelsen görs mellan de olika staplarna. Det framkommer att vissa skillnader förekommer, även om de är relativt små.

Figur 9. Medelvärde för samtliga respondenter i alla stadsdelsområden. Redovisning utifrån organisationstillhörighet, mättilfälle 5.

Av figur 9 framgår att då man lägger samman medelvärdena för samtliga parametrar till ett samlat värde utifrån respondenternas olika organisationstillhörighet är det öppna förskolan/förskolan som har det högsta värdet. Det lägsta värdet i fråga om hur respondenterna bedömer förutsättningarna för samverkan vid mättilfälle 5 återfinns bland de som arbetar på barnmorskemottagning.

Figur 10. Medelvärde för samtliga respondenter i alla stadsdelsområden. Redovisning utifrån organisationstillhörighet, mättilfälle 6.

Vid det sjätte mättilfället är värdena lägre för samtliga organisationer (figur 10), vilket är i linje med de generellt lägre värdena i de olika stadsdelsområdena (jfr. figur 2-8, ovan). Emellertid framgår det att förutsättningarna påverkats i olika stor utsträckning i de olika organisationerna. Den största försämringen av värdet för samverkansförutsättningarna återfinns hos barnavårdscentralerna. Även om det kan finnas flera påverkansfaktorer är det rimligt anta att covid-19-pandemin försvårat för

främst BVC, men i viss utsträckning även för såväl öppna förskolan/förskolan som för BMM. Resultatet antyder att förutsättningarna för samverkan under perioden inte påverkats särskilt mycket ur socialtjänstens perspektiv. Det kan även noteras att värdena vid både mätning 5 och 6 är genomgående bättre jämfört med den första mätningen, som genomfördes under projektets inledande skede, då ingen organisation nådde över värdet 2,5 (jfr. figur 23-26, nedan).

4.2 Utveckling över tid – Mätning 1-6

Under innevarande uppdrag har två spindelrätningar genomförts (mätning 5 och 6). Tidigare har fyra mätningar genomförts. Sammanlagt har svar från 613 respondenter samlats under åren 2017-2021 (se tabell 4).

Tabell 4. Genomförda spindelrätningar.

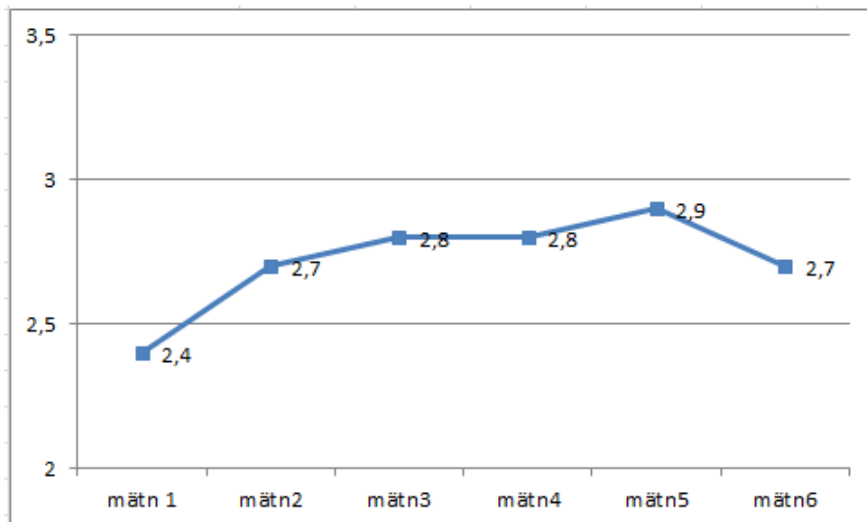
Mätning	Månad för genomförande	Antal respondenter
Mätning 1	oktober 2017	77
Mätning 2	mars 2018	91
Mätning 3	oktober 2018	106
Mätning 4	mars 2019	114
Mätning 5	mars 2020	116
Mätning 6	februari 2021	109
	Summa:	613

I det följande presenteras och jämförs resultaten för de sex mätningarna.

4.2.1 Alla stadsdelsområden

Ett sätt att undersöka hur samverkansförutsättningarna utvecklats över tid är att jämföra medelvärden vid de olika mätningarna. Figur 11 (nedan) redovisar det sammantagna medelvärdet för alla parametrar utifrån samtliga respondents svar. För redovisning av varje stadsdelsområde separat, se bilaga 1.

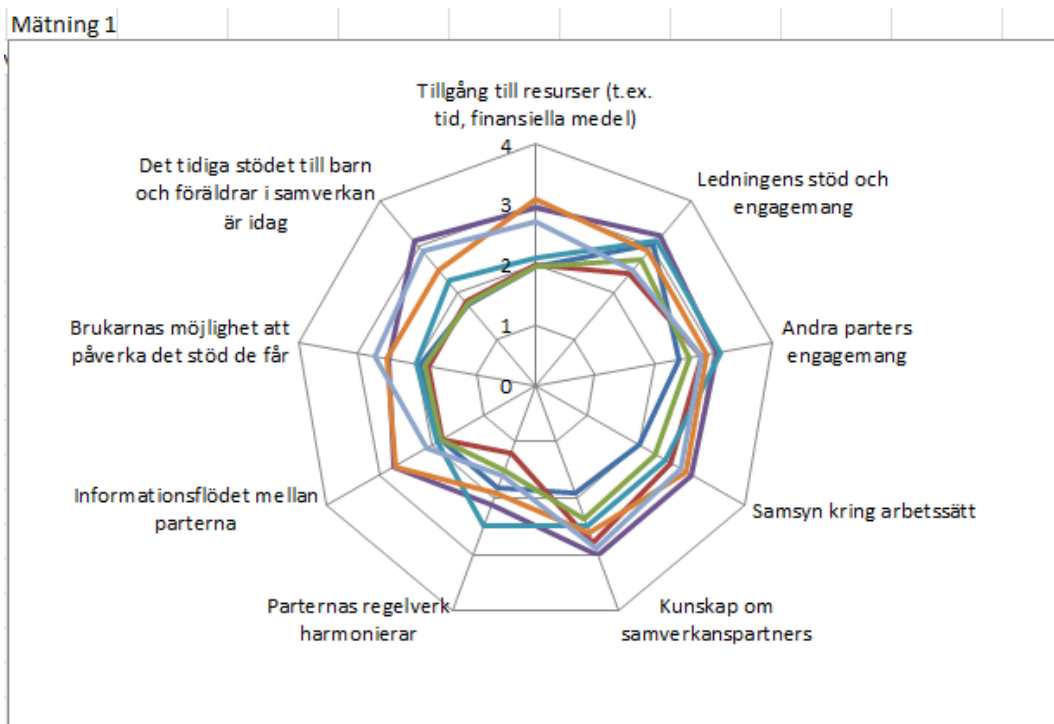
Alla stadsdelsområden

Figur 11. Samtliga respondenters sammantagna medelvärden för alla parametrar vid mättillfälle 1-6.

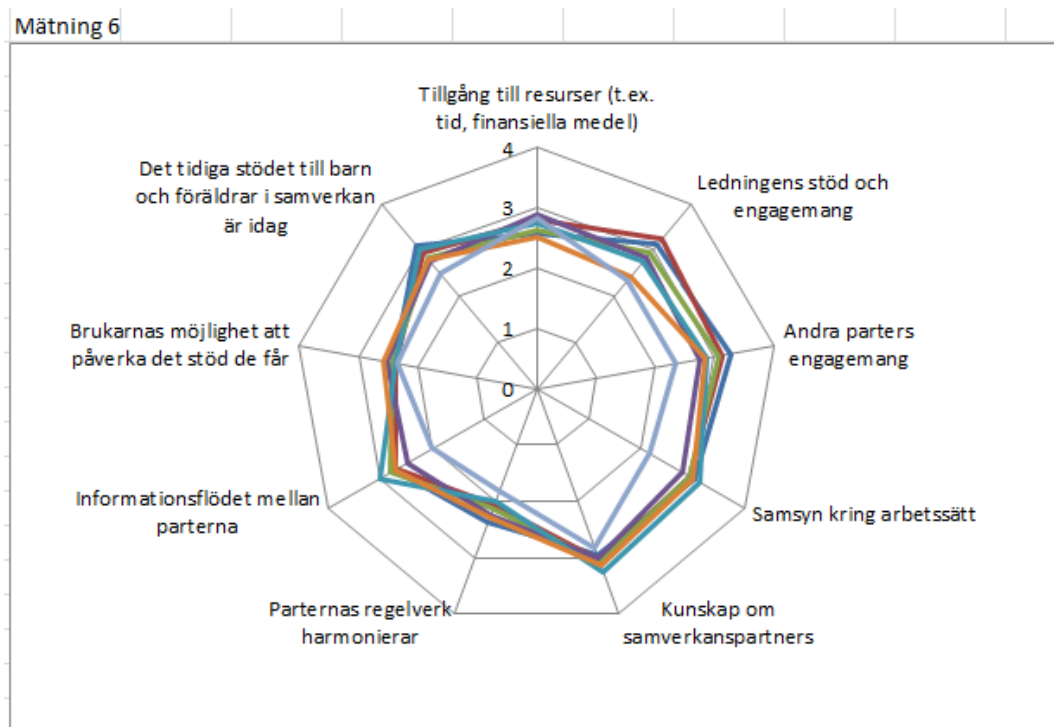
De sammantagna medelvärdena uppvisar en uppåtgående trend gällande samverkansförutsättningarna under perioden oktober 2017-mars 2020 (mätning 1-5), vilket framgår av figur 11. Observera att för tydlighets skull redovisar y-axeln värden mellan 2,0 och 3,5. Den största skillnaden i värden märks mellan den första och den andra mätningen. Emellertid bryts den uppåtgående trenden under perioden mellan mätning 5 och 6. Detta är i enlighet med data som presenterats tidigare i resultatredovisningen och den huvudsakliga andledningen till trendbrottet antas vara den pågående pandemin, som spreds världen över ungefär vid tiden för den femte mätningen.

En annan trend som visat sig över tid är att de olika stadsdelsområdenas värden för de olika parametrarna inte bara ökat (med undantag för senaste mättillfället), utan att de även närmat sig varandra för de olika parametrarna. Skillnaderna mellan stadsdelsområdenas bedömningar av samverkansförutsättningarna har alltså minskat, vilket återspeglas i spindeldiagrammen. En översiktlig bild över förändringen visas i figurerna 12 och 13, som redovisar mättillfälle 1 resp. 6.

Figur 12. Samtliga stadsdelsområdens spindeldiagram kombinerat vid mättillfälle 1.

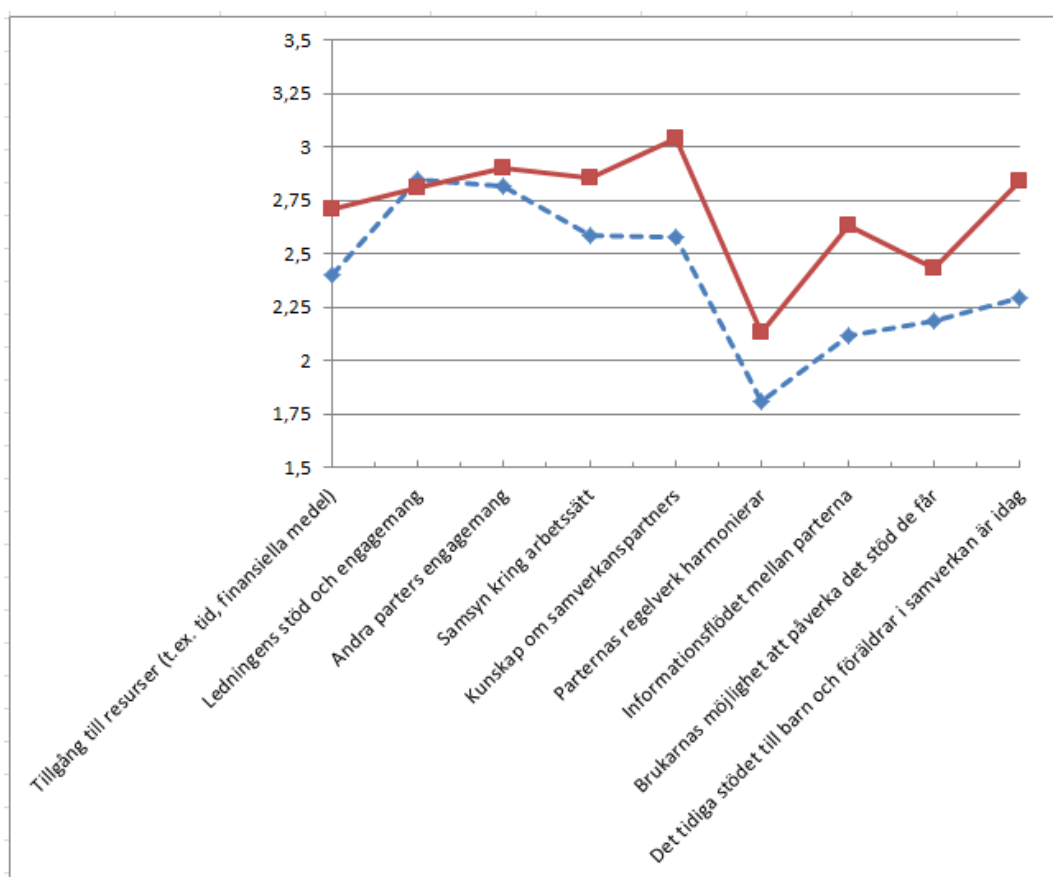
Av figur 12 framgår att vid mättillfälle 1 förekom en relativt stor variation i svaren från de olika stadsdelsområdena – de olika linjerna, som representerar de olika stadsdelsområdena, följer inte varandra särskilt väl. Vid en jämförelse med figur 13 syns att linjerna vid mättillfälle 6 i större utsträckning följs åt, med undantag för ett avvikande stadsdelsområde som har lägre värden på ett antal parametrar.

Figur 13. Samtliga stadsdelsorådens spindeldiagram kombinerat vid mättillfälle 6.

Ett annat sätt att visa utvecklingen över tiden från mätning 1 till mätning 6 är att studera alla stadsdelsområdets sammantagna värden för de olika parametrarna. Trots att värden sjunkit något inför den sista mätningen (jämfört med mätning 5) syns en tydlig förändring till det bättre för åtta av de nio parametrarna. Detta är inget förvånande förhållande, utan i överensstämmelse med de resultat som redovisats tidigare i rapporten. Den enda parameter som inte förändrats mellan mättillfällena är *ledningens stöd och engagemang*. Emellertid framgår det tydligt att bland de förutsättningar där värdena ökat mest är *kunskap om samverkanspartners* och *informationsflödet mellan parterna*. Inte heller detta är förvånande; dessa parametrar kan ses som "kommunicerande kärn" då ett ökat informationsflöde leder till större kunskap om den andra parten, samtidigt som större kunskap om varandra och varandras arbetsförhållanden främjar möjligheten att hitta naturliga och fungerande informationskanaler.

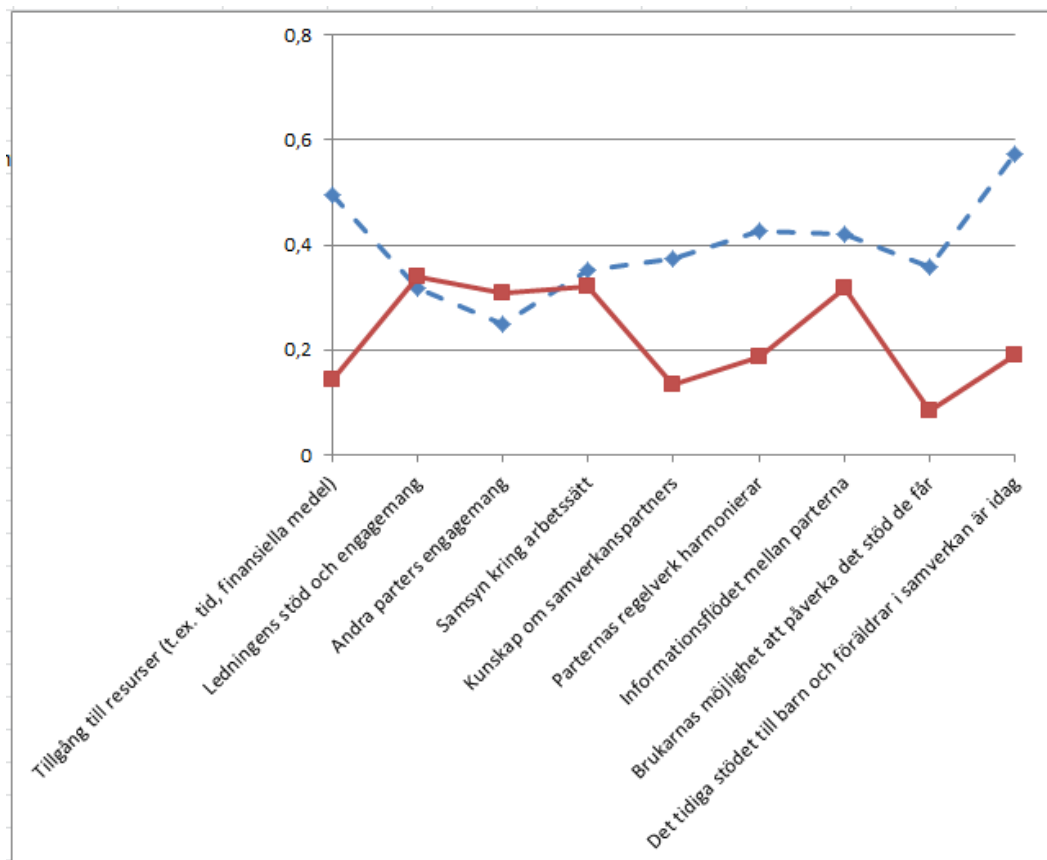
Alla stadsdelsområdets värden över tid

Figur 14. Samtliga stadsdelsområdets sammanlagda värden för de olika parametrarna. Heldragen linje= mätning 6, streckad linje=mätning 1.

I syfte att studera ifall den ovan redovisade bilden av större samstämmighet mellan de olika stadsdelsområdena även avspeglade sig i bedömningen av de olika parametrarna beräknades standardavvikelsen för parametrarna vid mättillfälle 1 resp. 6. Enkelt uttryckt är standardavvikelsen ungefär lika med de enskilda observationernas genomsnittliga avvikelse från medelvärdet (Djurfeldt et al. 2003). Det ger därigenom möjlighet att beskriva spridningen i materialet.

Standardavvikelse över tid

Figur 14. Standardavvikelsen för parametrarna i samtliga stadsdelsområden sammantaget. Heldragen linje= mätning 6, streckad linje=mätning 1.

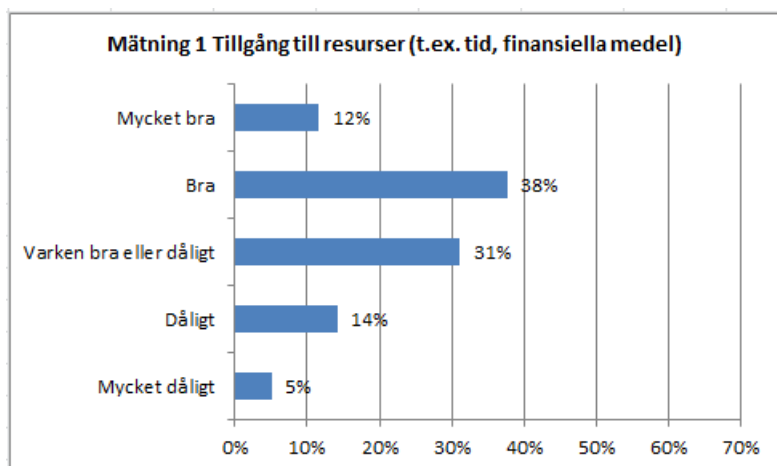
Figur 14 visar att samstämmigheten i svaren generellt är större vid mättilfälle 6 än vid mättilfälle 1. Observera att i diagrammet innebär mindre spridning ett lägre värde. Det gör att diagrammet kan uppfattas som "omvänt" – här innebär den undre linjen (mätning 6) en större samstämmighet i svaren. Exempelvis är respondenterna över tid mer överens i sina bedömningar om *tillgången till resurser*, i hur stor utsträckning man har *kunskap om varandra* och *brukarnas möjlighet att påverka det stöd de får*.

Studien kan inte ge en entydig förklaring till varför värdena för de olika parametrarna närmade sig varandra och varför samstämmigheten ökat i bedömningarna av förutsättningarna för samverkan. Under de diskussioner som fördes med de olika stadsdelsområdena då resultaten redovisades dryftades frågan. En anledning antogs vara det förhållande att samverkan pågått över en relativt lång tid och därigenom "mognat" till en gemensam och mer positiv erfarenhet, där initiala skillnader i viss utsträckning slipats bort. Även gemensamma träffar och kompetensutvecklingstillfällen samt kommunikation med kollegor i andra stadsdelsområden antogs ha bidragit till utvecklingen.

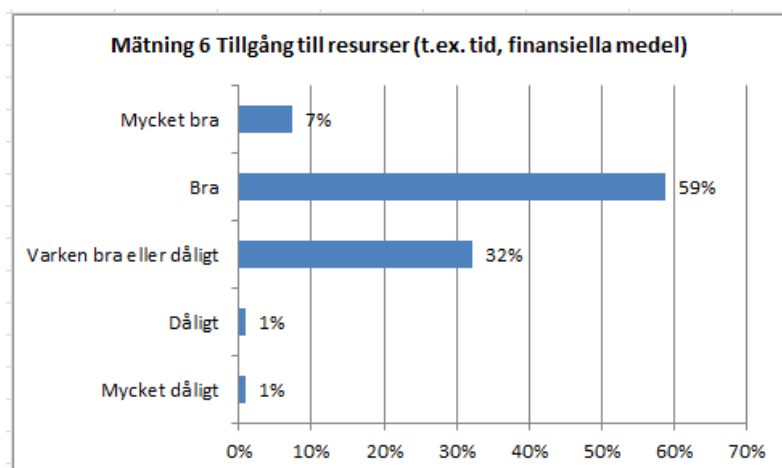
4.2.2 Mätning 1 och 6 – spridning per parameter

Mot bakgrund av vad som framkommit i fråga om ökad samstämmighet (jfr. figur 14, ovan) kan det vara intressant att undersöka på vilket sätt denna förändring visar sig i fördelningen mellan olika svarsalternativ i svaren. I det följande redovisas två parametrar med högt värde och stor förändring i

spridning (*tillgång till resurser och kunskap om samverkanspartners*), en parameter med genomgående lågt värde (*parternas regelverk harmonierar*) samt en parameter (*det tidiga stödet till barn och föräldrar i samverkan*) som togs fram lokalt och som kan uppfattas som en sammanfattande värdering av i hur stor utsträckning samverkan främjat stödet till målgruppen.

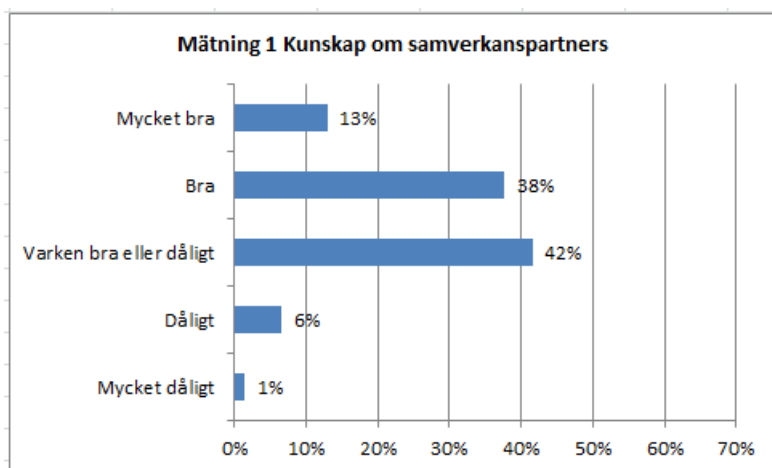

Figur 15. Fördelning av svarsalternativ för parametern tillgång till resurser (andelar i procent) vid mättillfälle 1.

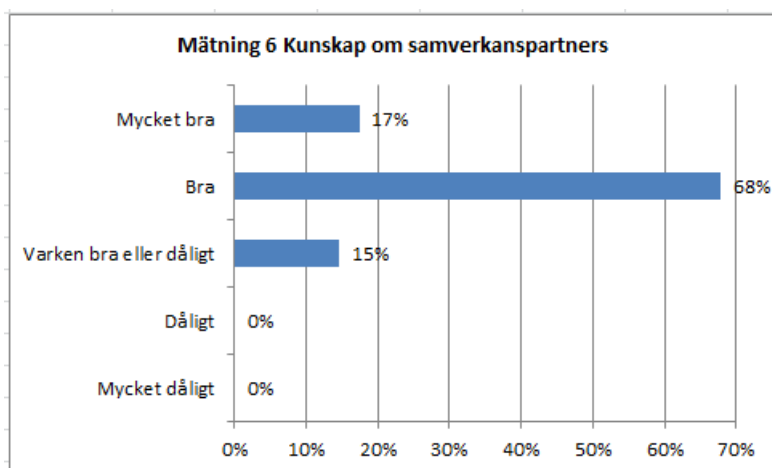

Figur 16. Fördelning av svarsalternativ för parametern tillgång till resurser (andelar i procent) vid mättillfälle 6.

För parametererna *tillgång till resurser* är den störst förändringen att respondenter som bedömt förutsättningarna som *bra* ökat från 38% till 59% (figur 15 och 16). Däremot är andelen som svarat *varken bra eller dåligt* nästan oförändrad (31% resp. 32%). Att andelen svar för de båda svarsalternativen *dåligt* och *mycket dåligt* sammantaget minskat från 19% vid första mätningen till endast 2% vid mätning 6 visar också på vilket sätt både samstämmigheten och det sammantagna värdet ökat under perioden.

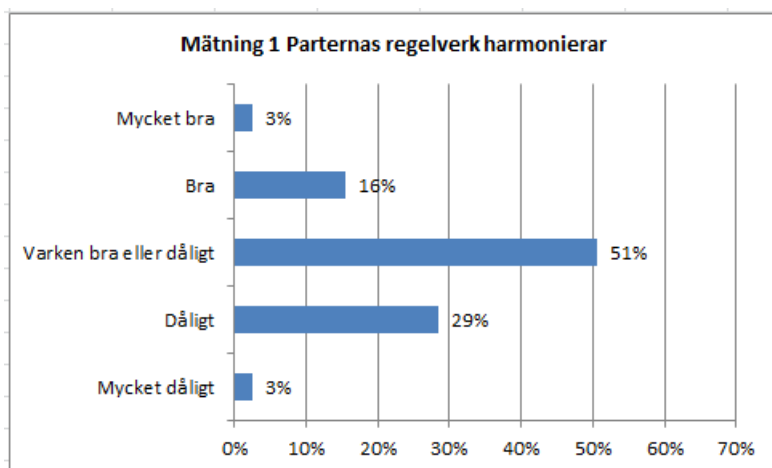

Figur 17. Fördelning av svarsalternativ för parametern kunskap om samverkanpartners (andelar i procent) vid mättillfälle 1.

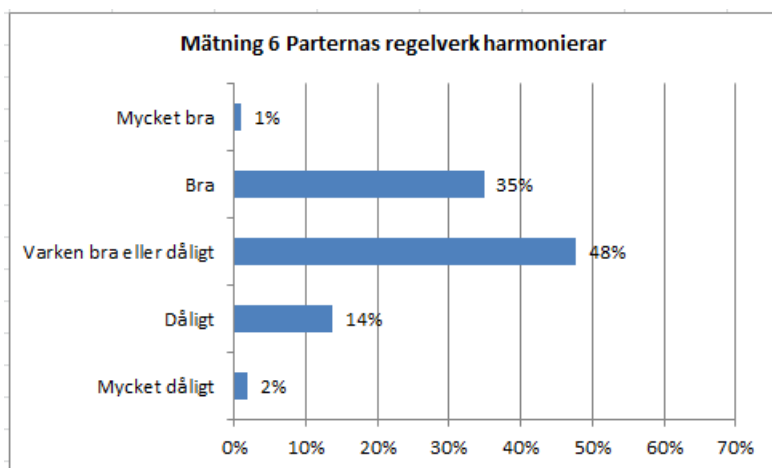

Figur 18. Fördelning av svarsalternativ för parametern kunskap om samverkanpartners (andelar i procent) vid mättillfälle 6.

Som tidigare konstaterats har värdet för *kunskap om samverkanspartners* stigit mellan mättillfällena. Av figur 17 och 18 framgår på vilket sätt denna förändring skett med avseende på spridning och fördelning av svarsalternativen. Här har svarsalternativen *dåligt* och *mycket dåligt* helt försvunnit vid mätning 6; båda alternativen angavs i 0% av svaren. Vid den första mätningen fördelades respondenternas bedömningar i denna parameter, liksom för *tillgång till resurser*, i varierande utsträckning över samtliga svarsalternativ. Emellertid syns här en ännu större samstämmighet kring alternativet *bra* (68%) när det gäller kunskapen om de andra samverkande parterna.

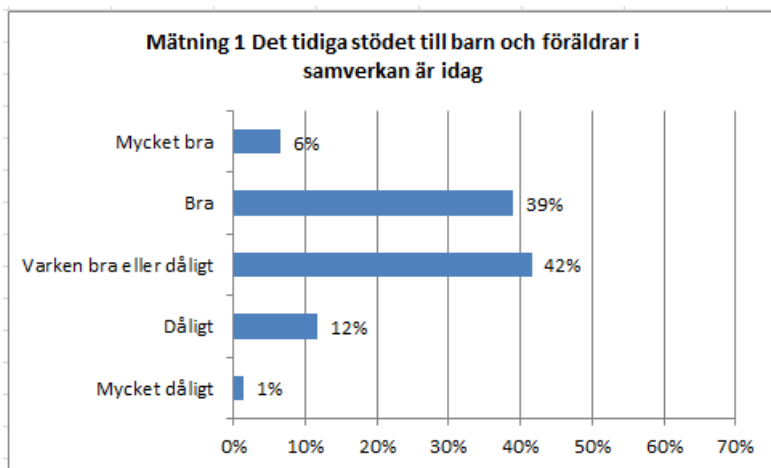

Figur 19. Fördelning av svarsalternativ för parametern parternas regelverk harmonierar (andelar i procent) vid mättillfälle 1.

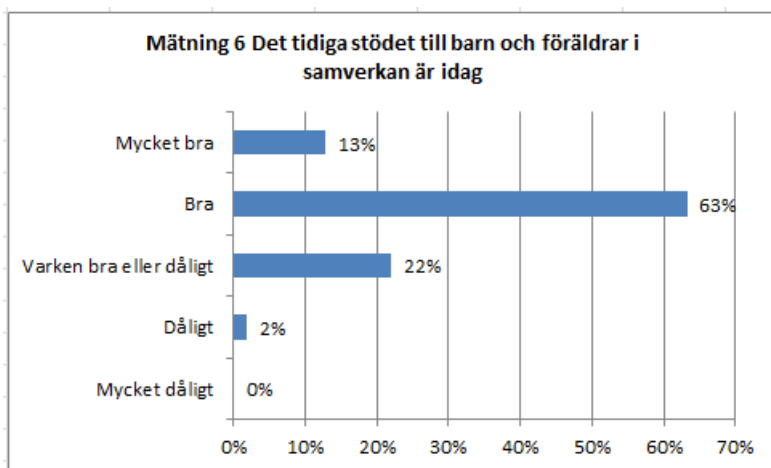

Figur 20. Fördelning av svarsalternativ för parametern parternas regelverk harmonierar (andelar i procent) vid mättillfälle 6.

Parametern *parternas regelverk harmonierar* har genomgående haft ett lägre värde än övriga parametrar. Av figur 19 och 20 framgår att vid båda mättillfällena har de flesta respondenterna angett svarsalternativet *varken bra eller dåligt* (51% resp. 48%). Bland de kommentarer som inkommit i enkäten har framhållits att det ofta är svårt att överblicka andras regelverk eller att de är okända för respondenten. Detta har fått till följd att alternativet *varken bra eller dåligt* snarare kan uppfattas som *vet ej*. Den största skillnaden mellan mätningarna är att andelen med svarsalternativet *bra* ökat från 16% till 35% och att alternativet *dåligt* i nästan motsvarande utsträckning minskat från 29% till 14%. Två delförklaringar till detta kan vara dels att samverkansarbetet tydliggjort att regelverken inte skiljde sig så mycket som man initialt trodde, och dels i att den ökade kunskapen om varandra och det förbättrade informationsflödet lett till att eventuella skillnader i regelverken kunnat överbryggas.

Figur 21. Fördelning av svarsalternativ för parametern "det tidiga stödet till barn och föräldrar i samverkan är idag" (andelar i procent) vid mättillfälle 1.

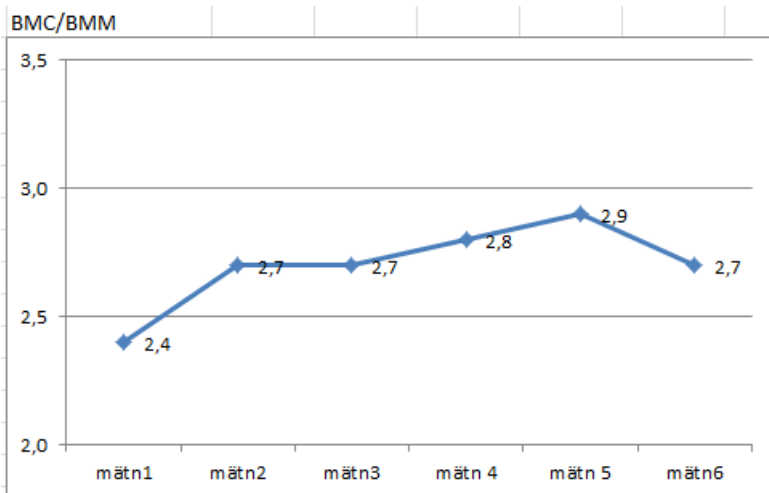

Figur 22. Fördelning av svarsalternativ för parametern "det tidiga stödet till barn och föräldrar i samverkan är idag" (andelar i procent) vid mättillfälle 6.

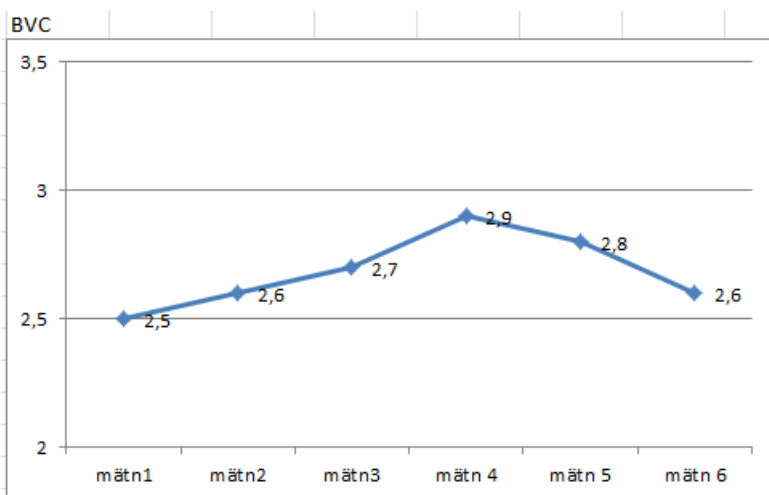
När det gäller parametern som handlar om *det tidiga stödet till barn och föräldrar i samverkan* visar figur 21 och 22 att det skett en tydlig förändring i svarsmönstret. Andelen svar med alternativet *mycket bra* har dubblats (6% resp. 13%) och alternativen *dåligt* och *mycket dåligt* tillsammans har minskat från 13% vid mättillfälle 1 till endast 2% vid mättillfälle 6. *Varken bra eller dåligt* har minskat från 42% till 22%. Möjligen kan förändringen för detta svarsalternativ tillskrivas det faktum att projektet var relativt okänt vid första mätningen och heller inte varit igång över någon längre tidsperiod, och att svaret därför delvis ska tolkas som *vet ej*. Vad som emellertid framgår tydligt är att andelen svar med alternativet *bra* ökat från 39% till 63%, vilket får uppfattas som mycket positivt.

4.2.3 Verksamheternas medelvärde över tid

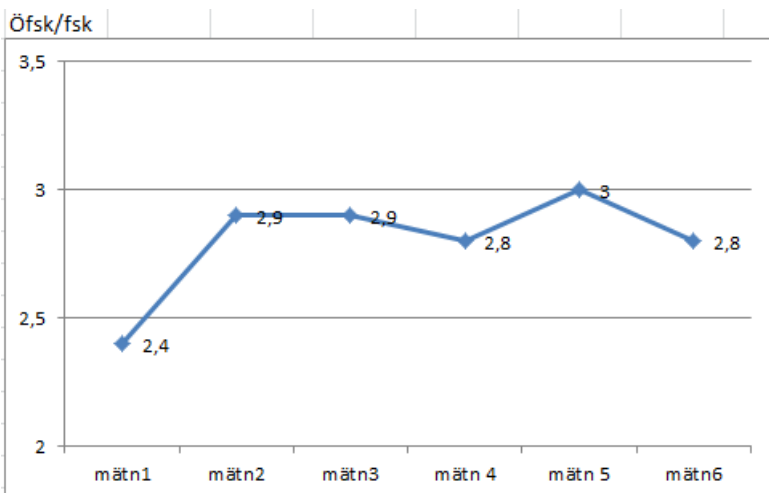
Sist i resultatredovisningen presenteras nedan en granskning av hur svaren skiljer sig åt i fråga om bedömningen av samverkansförutsättningarna med grund i respondenternas organisations-tillhörighet. I figur 23-26 visas det sammantagna medelvärdet för alla respondenter utifrån organisationstillhörighet. Diagrammen visar utvecklingen över tid, från mätning 1 till mätning 6.

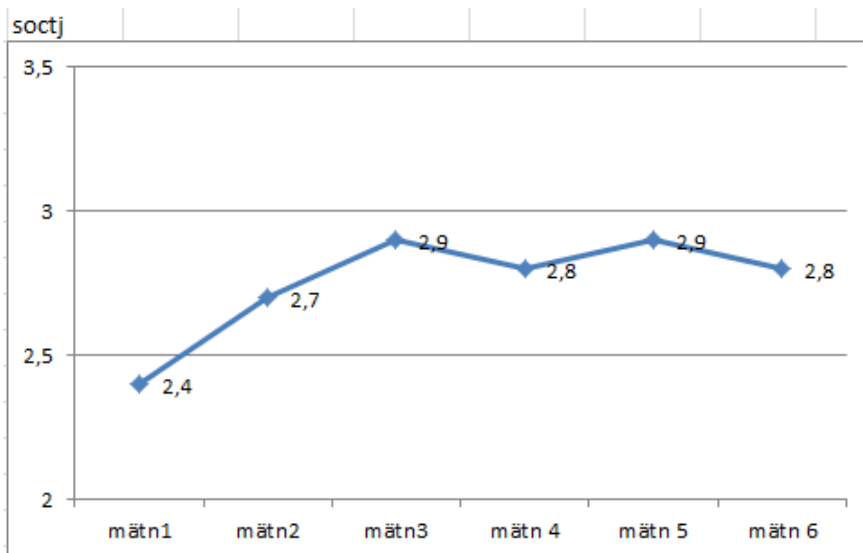
Figur 23. Sammantaget medelvärde för samtliga respondenter inom BMM under perioden från den första till den sjätte mätningen.

Figur 24. Sammantaget medelvärde för samtliga respondenter inom BVC under perioden från den första till den sjätte mätningen.

Figur 25. Sammantaget medelvärde för samtliga respondenter inom öppna förskolan/förskolan under perioden från den första till den sjätte mätningen.

Figur 26. Sammantaget medelvärde för samtliga respondenter inom socialtjänsten under perioden från den första till den sjätte mätningen.

Diagrammen visar att det vid det sista mättillfället inte märks några större skillnader mellan respondenterna i de olika organisationerna. Bäst värde har öppna förskolan/förskolan och socialtjänsten (båda värdet 2,8), följt av BMM (värde 2,7) och BVC (värde 2,6). Observera att y-axeln visar värden mellan 2,0 och 3,5. Över tid märks vissa skillnader och även variationer i utvecklingen, men generellt syns det i alla verksamheter en uppåtgående trend med avseende på förutsättningarna för samverkan. Allra tydligast syns förbättringen initialt, dvs. mellan mätning 1 och mätning 2. Figurerna visar även, på motsvarande sätt som då samtliga respondents sammantagna medelvärden för alla parametrar redovisas (jfr. figur 11), att pandemin påverkat förutsättningarna för samverkan på ett negativt sätt inom alla verksamheter.

5. Projektledarens erfarenheter

Under intervjun med den samordnande projektledaren vid socialförvaltningen diskuterades dels övergripande synpunkter och samlade lärdomar från projekttiden ur ett samverkansperspektiv, men även reflektioner utifrån preliminära resultat från spindelmätningarna som presenterades. Vidare riktades intresset mot erfarenheter av att arbeta med spindelverktyget.

Inledningsvis konstateras att projektledaren till allra största delen är positiv till utvecklingen av samverkan över projekttiden och med det arbete som genomförts i samverkan i de respektive stadsdelsområdena. Av de slutrapporter som inkommit från stadsdelsförvaltningarna framkommer att även de professionella delar denna uppfattning. Nyligen genomförda, och fortfarande pågående, intervjuer med föräldrar visar att också de är nöjda med det tidiga stödet i samverkan. Som en framgångsfaktor lyfts ett integrerat arbetssätt:

Det är en framgångsfaktor för den här samverkan, att det är de facto samma människor som informerar och bygger strukturer och genomför arbetet.

Exempelvis kan en person som föräldrarna möter i en förskola också vara den som tar emot i en föräldragrupp. Det innebär att samverkansarbetet är integrerat i den som också ger föräldrastödet. I annat fall kan risken vara att personalen upplever att t.ex. en särskilt anställd samordnare befinner sig på för långt avstånd från verksamheterna.

En annan framgångsfaktor som framhålls av projektledaren är att man jobbat med den så kallade *Genombrottsmetoden*. Den beskrivs som "en metod för kontinuerligt, lärandestyrt förbättringsarbete som bygger på principen om att det är de som utför arbetet som också är de som kan förändra det" (Uppdrag Psykisk Hälsa, 2021). Metoden har upplevts som en bra grund för samverkan och har bidragit till en fungerande projektstruktur med lokala styrgrupper, lokala samverkansgrupper och en övergripande styrgrupp. Dessutom har stadsdelsförvaltningarna flera gånger per år fått redogöra för vad de gör i de olika delarna av projektet. Uppgiften har då även varit att fundera kring "gör vi det vi sagt att vi ska göra"? Dessa statusrapporter har varit bra för att föra arbetet framåt, även om de kan ha upplevts som ganska betungande i stadsdelsförvaltningarna. Ytterligare en framgångsfaktor har varit de gemensamma träffar som anordnats, då kollegor från de olika stadsdelsområdena fått träffas och utbyta erfarenheter.

När det mer specifikt gäller spindelverktyget upplevs detta som en stor hjälp i samverkansarbetet. Att arbeta med särskilt utsedda spindelansvariga, som bl.a. genomfört enkäterna lokalt och avrapporterat till följeforskaren, har fungerat bra även om förutsättningarna sett lite olika ut i de olika stadsdelsområdena. Bland annat har det funnits olika möjlighet att samla arbetsgruppen lokalt för att diskutera och dra lärdom av spindelresultaten. Återkopplingen efter varje spindelmätning till de respektive stadsdelsområdena, då såväl följeforskaren som projektledaren deltagit, har av de allra flesta upplevts som positiva och lärorika med en levande dialog. Här ges en möjlighet att mer koncentrerat diskutera samverkansarbetet utifrån de egna förutsättningarna. En lärdom är emellertid att det är en stor brist i de fall chefsnivån varit frånvarande från återkopplingarna. En annan lärdom när det gäller spindelenkäten är vikten av att tydliggöra att den inte främst ska uppfattas som en enkel enkät eller utvärdering, utan som ett verktyg för att komma vidare i samverkansprocessen. Projektledaren påpekar här särskilt behovet av en kontinuerlig dialog kring vad de olika frågorna innebär, så att man inte svarar på olika saker. En möjlighet till förbättring kan vara att infoga hjälptext i enkäten för att öka allas förståelse av vad varje fråga avser. Man bör även samlas lokalt i de olika stadsdelsområdena och fundera kring vad frågorna handlar om för just oss och vårt arbete. En annan erfarenhet från arbetet med spindelverktyget är att det hade varit bra att samla de spindelansvariga med jämna mellanrum för diskussioner t.ex. kring hur verktyget och de olika ingående frågorna ska uppfattas, men även för erfarenhetsutbyte och uppdatering av eventuellt nya spindelansvariga.

Naturligtvis har inte allt varit problemfritt under projektets gång. Ett förhållande som emellanåt varit hindrande i arbetet är att ambitionsnivån ibland varit olika hög i olika stadsdelsområden. Detta har kunnat variera över tid och ha sin grund i olika orsaker, som chefsbyten, bristande intresse eller tidigare erfarenheter av att jobba förebyggande och med tidigt stöd. Det har även visat sig att en familjecentral, som många stadsdelsområden efterfrågat, inte är en given framgångsfaktor i samverkansarbetet. I ett stadsdelsområde där det redan från början funnits familjecentral har respondenterna skattat samverkansförutsättningarna lågt, och samverkan har visat sig långt ifrån problemfri.

En annan problematik hänger samman med att personal på såväl verksamhetsnivå som på chefsnivå har slutat eller bytts ut. Då kan kontinuiteten i arbetet brytas. Projektledaren konstaterar:

Strukturer i all ära, men det är också viktigt att få personer att stanna kvar och jobba vidare tills man går i mål.

Även den pågående pandemin har påverkat samverkansarbetet. För många verksamheter har det inneburit svårigheter med att träffa såväl föräldrar som kollegor. I en del sammanhang har övergången till digitala möten fungerat relativt smidigt, men för andra har det inneburit större problem. Ett sådant exempel är BVC som under hela perioden har fortsatt att träffa barn och föräldrar. Här har nya krav, som munskydd, visir, skyddsutrusning och att föräldern ska vara helt frisk varit extra belastande – men möten har inte gått att välja bort vid t.ex. vaccinerings. Emellertid har pandemin inte enbart lett till negativa effekter. När det exempelvis gäller hembesök så kan man hinna med fler då de genomförs digitalt jämfört med tidigare. Baksidan av myntet är dock frågan om hur man ska hinna med alla dessa möten när väl pandemin är över och verksamheten återgår till att allt mer träffa barn och föräldrar personligen.

Spindelenkäten visade att den uppåtgående trenden för värdena i fråga om förutsättningarna för samverkan brutits mellan den femte och den sjätte mätningen. På frågan om vad anledningen till det kan vara anger projektledaren att pandemin naturligtvis påverkat, men att även andra faktorer kan ha betydelse. Inte minst finns det en oro kring fortsatt finansiering, när projekttiden går mot sitt slut. Även om det inte finns något motstånd mot fortsatt finansiering finns alltid en viss osäkerhet innan budget kommit.

Bland de konkreta erfarenheterna att ta med sig i liknande framtida samverkansprojekt nämner projektledaren vikten av att tidigt samla dem som berörs och diskutera det arbete som ligger framför en, samt ställa frågor som ”vad innebär det här för oss?” och ”kan vi vara överens om att det är detta vi ska göra framåt?”. Med facit i hand hade det även varit en god idé att låta stadsdelsområdena träffas lite mer över gränserna i erfarenhetsutbytesdagar – det finns mycket gemensamt att diskutera. Till sist lyfts också att övergripande styrdokument, som skrivits av både region och olika kommuner tillsammans, hade underlättat arbetet.

6. Sammanfattning av resultat och erfarenheter

I denna rapport redovisas resultat från sex mätningar av samverkansförutsättningarna för satsningen stärkt tidigt stöd i samverkan (STIS) i sju stadsdelsområden i Stockholm under åren 2017 till 2021. Det är glädjande att såväl respondenter från verksamheterna som projektledaren upplever en positiv utveckling under tidsperioden, även om förutsättningar och erfarenheter varierar i de olika stadsdelsområdena.

Spindelverktyget upplevs ha fungerat väl och mätningarna har varit till hjälp i arbetet. Modellen med spindelansvariga i de olika stadsdelsområdena och uppföljande diskussioner med forskaren och projektledaren efter varje mätning uppfattas av de flesta som något positivt. Det är, som projektledaren påpekar, viktigt att framhålla att mätningen inte endast består av en enkel enkät utan

att den är att betrakta som ett arbetsverktyg och processtöd. Man ska komma ihåg att spindel-diagrammen redovisar medelvärden och det är lämpligt att på olika sätt bryta ner resultatet, exempelvis utifrån verksamheter och stadsdelsområden.

Även möjligheten till jämförelser över en längre tidsperiod lämnar intressant information. En erfarenhet är att de olika stadsdelsområdena över åren blivit allt mer lika i sina svar både vad gäller förutsättningarna för samverkan och i bedömningen av hur väl det tidiga stödet till barn i samverkan fungerar. Spindelmätningarna kan inte ge ett entydigt svar på varför det är så, men troliga delförklaringar är att samverkan över tid mognat på ett likartat sätt i de olika stadsdelsområdena och att arbetet gett deltagarna möjlighet att lära känna varandra bättre och därigenom kunnat dela med sig av erfarenheter såväl inom som mellan områdena. Det kan även antas att implementeringen av den så kallade Genombrottsmetoden bidragit till en tydligare projektstruktur i de respektive stadsdelsområdena.

Andra projekt har visat att beslut och händelser i omvärlden påverkar hur samverkan utvecklas. Det handlar om förhållanden som projektdeltagarna inte alltid råder över, som en ny politisk majoritet i en kommun eller att ett regeringsbeslut påverkar de ekonomiska förutsättningarna. Av studien framgår tydligt att så har skett även i detta fall; covid-19-pandemin har på olika sätt försvårat samverkan mellan de olika parterna. Såväl spindelmätningarna som diskussionerna med respondenterna visar att förutsättningarna för samverkan försämrats under den period då pandemin pågick. Ett sådant exempel inom dimensionen regelverk är att den tvärprofessionella samverkan försvårats då personal från socialtjänsten och regionen inte kunnat träffas på grund av olika regelverk kring digitala möten. Även i kontakten med barn och föräldrar har pandemin ställt till problem, men i olika utsträckning i olika verksamheter. Samtidigt kan konstateras att dessa nya arbetsförhållanden också kan ha positiva effekter, som att ett större antal hembesök kunnat genomföras jämfört med tidigare då de nu skett i digital form.

Att vid såväl tolkningen av spindeldiagrammen som i de efterföljande diskussionerna utgå från de tre dimensionerna regelverk, organisation och synsätt har varit framgångsrikt då det gett möjlighet att bryta ner samverkan i mer hanterbara delar och konkret diskutera olika aspekter av samverkansprocessen. Exempelvis ledde en jämförelse mellan projektstarten år 2017 och mätningen under våren 2021 till diskussioner kring varför parametern ”parternas regelverk harmonierar” uppvisar relativt låga värden vid båda dessa tillfällen. Diagrammen har även erbjudit möjlighet att slå fast att värdena för kunskapen om varandra, informationsflödet och samsynen kring arbetsätt har ökat – alla viktiga parametrar för en väl fungerande samverkan. En erfarenhet att ta med sig i det framtida samverkansarbetet är att det är av vikt att kontinuerligt diskutera hur de olika frågorna i enkäten ska uppfattas och vad de konkret avser. I annat fall finns en risk för att olika personer, inte minst nytillkomna deltagare, tolkar frågorna på olika sätt. I projektet har emellertid frågorna i enkäten varit likadant formulerade under hela tidsperioden i syfte att möjliggöra jämförelser mellan de olika mätningarna.

I flera sammanhang lyfts att projektdeltagarna upplever att kontinuitet i personalgrupperna och i chefsleden är främjande för verksamheten, och då inte minst ur ett samverkansperspektiv. Detta förhållande framkommer på olika sätt – i ett stadsdelsområde lyfts att det varit positivt att arbetsgruppen varit stabil genom åren, medan ett annat område menar att chefsbyten och

omorganisationer påverkat samverkan negativt. Även projektledaren nämner betydelsen av kontinuitet och menar att strukturerna visserligen är viktiga, men att arbetet är beroende av att personer stannar kvar i verksamheten över tid.

Sammanfattningsvis kan konstateras att samverkan påverkas av många faktorer inom flera olika dimensioner – både sådant som man kan råda över inom verksamheten eller projektet, och sådant man inte kan råda över. En önskan från projektledaren för att underlätta samverkansarbetet i detta sammanhang är att det skulle finnas övergripande styrdokument som tagits fram av regionen och kommunen tillsammans. Från verksamhetsnivå konstateras att det ställer till problem när cheferna inte är på plats eller byts ut ofta. Dessa förhållanden pekar på vikten av att alla nivåer, från de operativa verksamheterna till chefsnivån och politikerna, är involverade i processen – att samverka kräver att man verkar samman på alla nivåer, och även med dem man samverkar kring.

Referenser

Danermark, B. (2003). *Samverkan – himmel eller helvete?* Stockholm: Gothia.

Danermark, B., Englund, U. & Germundsson, P. (2013). Toward an Instrument for Measuring the Performance of Collaboration across Organisational and Professional Boundaries. *Occasional Papers in Disability & Rehabilitation; 2013:1*. Malmö universitet.

Danermark, B. & Germundsson, P. (2013). Att studera samverkan i ett interaktionistiskt perspektiv. I R. Axelsson & S. Bihari Axelsson (red.) *Om samverkan – för utveckling av hälsa och välfärd*. Lund: Studentlitteratur.

Danermark, B. & Kullberg, C. (1999). *Samverkan – välfärdsstatens nya arbetsform*. Lund: Studentlitteratur.

Djurfedt, G., Larsson, R. & Stjärnhagen, O. (2003). *Statistisk verktygslåda – samhällsvetenskaplig orsaksanalys med kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur.

Gabrielsson, M. (2019). *Delrapport Stärkt tidigt stöd i samverkan – i ytterstaden 2017-2019*. Stockholms stad.

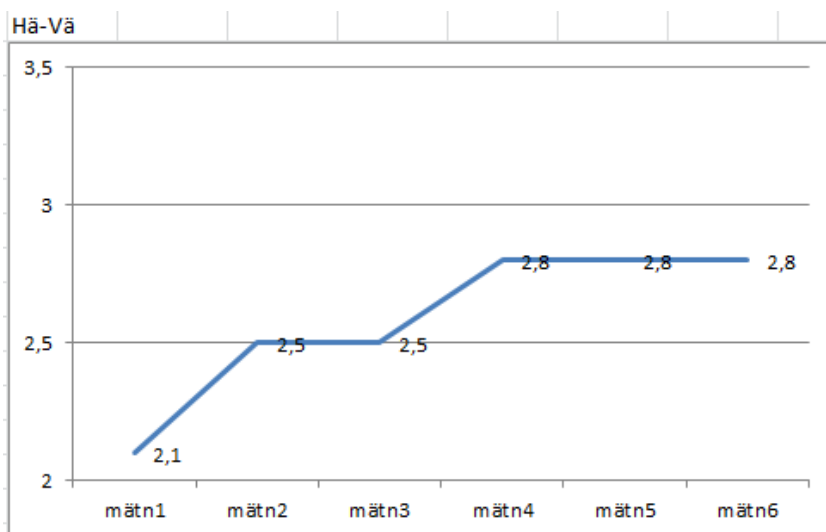
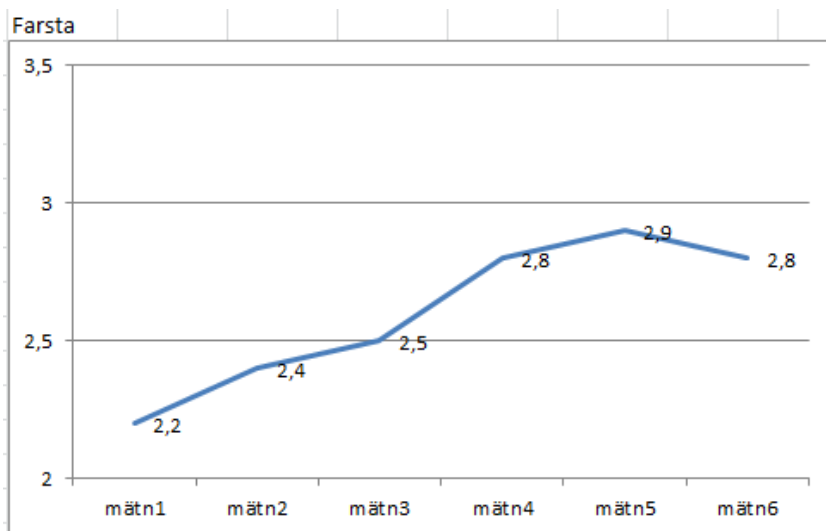
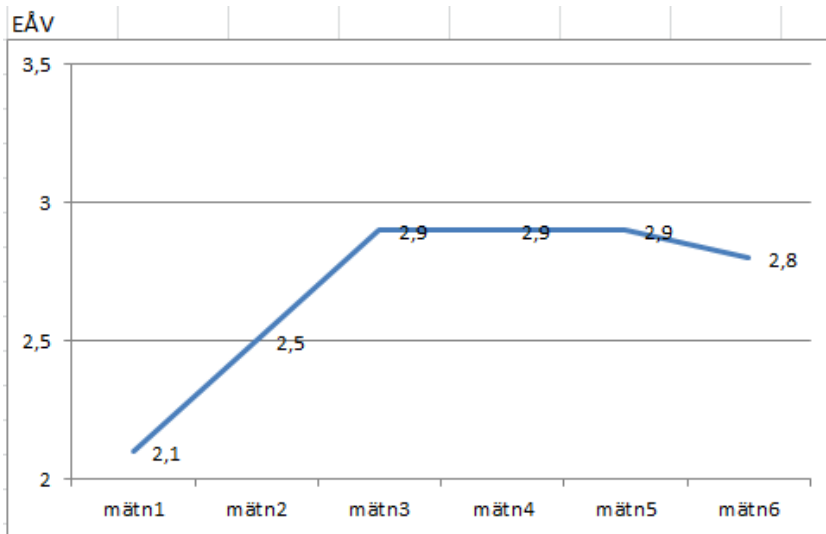
Germundsson, P. (2015). Samverkan – från idé till praktik. I K. Hansson & E. Nordmark (red.) *Att arbeta med delaktighet inom rehabilitering*. Lund: Studentlitteratur.

Uppdrag Psykisk Hälsa. (2021). *Genombrott som verktyg och vad det bygger på*.

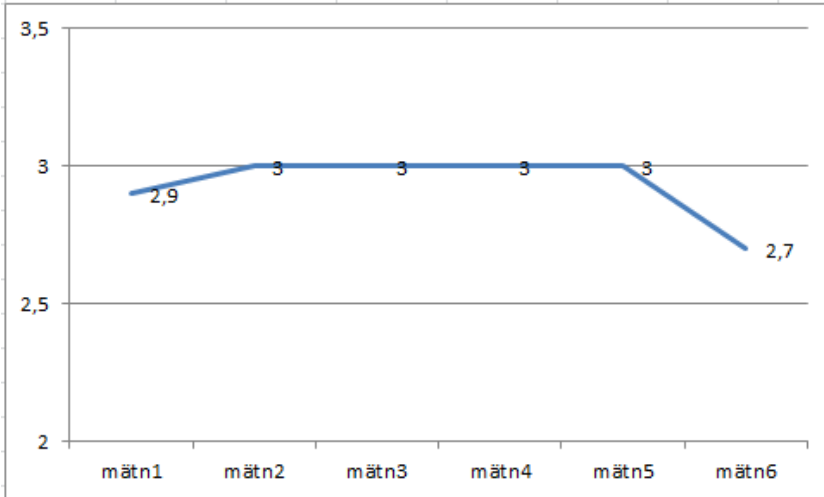
<https://www.uppdragpsykiskhalsa.se/genombrott-nu/mer-om-verktyget-och-vad-det-bygger-pa/>
[hämtad 2021-06-21]

Bilaga 1:1

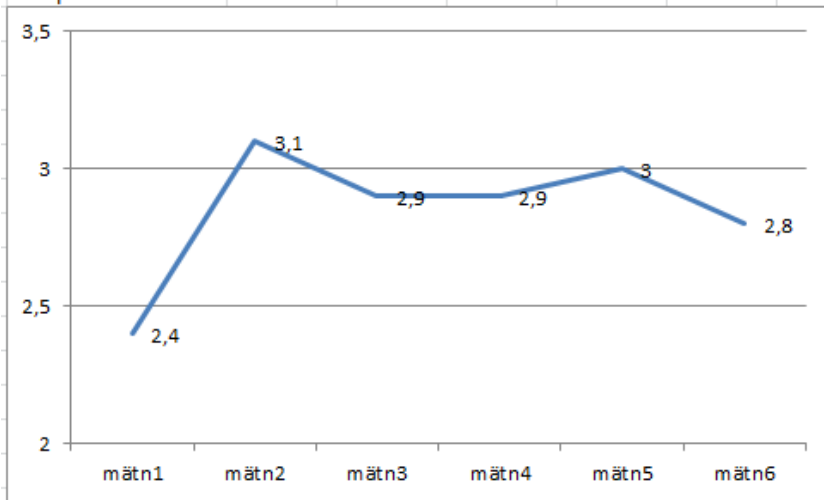
Medelvärde över tid i samtliga stadsdelsområden individuellt

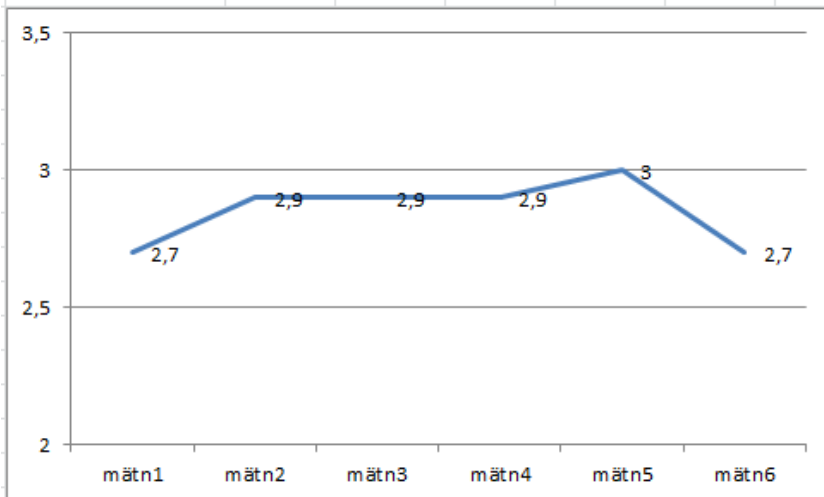
Ri-Ki

Skarpnäck

Skärholmen

Spånga-Tensta

